

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

(повне найменування вищого навчального закладу)

факультет філології

(повне найменування інституту, назва факультету (відділення))

кафедра англійської філології та перекладу

(повна назва кафедри (предметної, циклової комісії))

«Допущено до захисту»

В. о. завідувача кафедри англійської
філології та перекладу

Тетяна ЗУБЕНКО

“ ” _____ 2024 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття ступеня вищої освіти

магістр

(ступінь вищої освіти)

на тему: **РОЗШИРЕННЯ АКТИВНОГО АНГЛОМОВНОГО
ЛЕКСИЧНОГО ЗАПАСУ СТУДЕНТІВ ІІІ КУРСУ
ФІЛОЛОГІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ ЗАСОБАМИ ТВОРУ
ВІЛЬЯМА МОЕМА «BEFORE THE PARTY»**

Керівник: к. пед. н., доцент
Зубенко Тетяна Володимирівна
(вчене звання, науковий ступінь, П.І.Б.)

Рецензент: д. пед. н., професор
Гришкова Раїса Олександрівна
(посада, вчене звання, науковий ступінь, П.І.Б.)

Виконав: студент VI курсу групи 641 М
Жерченко Марія Миколаївна
(П.І.Б.)

Спеціальності: 035 «Філологія»
(шифр і назва спеціальності)

ОПП: «Сучасна англomовна комунікація і
переклад – англійська мова і
література та друга іноземна мова»

Миколаїв – 2024 рік

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

(повне найменування вищого навчального закладу)

Інститут, факультет, відділення	факультет філології
Кафедра, циклова комісія	кафедра англійської філології та перекладу
Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Спеціальність	035 «Філологія»
ОПП / ОНП	«Сучасна англійська мовна комунікація і переклад – англійська мова і література та друга іноземна мова»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри
англійської філології та перекладу

_____ Тетяна ЗУБЕНКО

“ ” _____ 2024 року

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ**

Жерченко Марії Миколаївні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Розширення активного англійського лексичного запасу студентів III курсу філологічного спрямування засобами твору Вільяма Моєма «Before the Party».

керівник роботи: Зубенко Тетяна Володимирівна, к.пед.н., доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від
«25» вересня 2024 року № 245.

2. Строк подання студентом роботи «22 листопада 2024 року

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи: вступ, основна частина, висновок, список використаних джерел та літератури, додатки (якщо є).

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) згідно з планом кваліфікаційної роботи магістра.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) не планується.

6. Консультанти розділів проєкту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Зубенко Т.В.		
Розділ 1	Зубенко Т.В.		
Розділ 2	Зубенко Т.В.		
Висновки	Зубенко Т.В.		

7. Дата видачі завдання 26.09.2024**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів проєкту (роботи)	Примітка
1.	Вступ до кваліфікаційної роботи	вересень 2024	
2.	Розділ 1. Теоретичні основи розвитку лексичного запасу студентів засобами літературних творів	жовтень 2024	
3.	Розділ 2. Практика реалізації освітнього потенціалу твору “Before the Party” Вільяма Моєма у процесі розвитку активного лексичного запасу студентів	жовтень 2024	
4.	Висновки	листопад 2024	
5.	Переддипломна практика	07.10 – 20.10. 2024	
6.	Оформлення списку використаних джерел та літератури, додатків	листопад 2024	
7.	Попередній захист	13.11.2024	
8.	Рецензія на дипломну роботу	02.12.2024	
9.	Захист дипломної роботи	16.12 2024	

Студент

_____ (підпис)

Жерченко М.М.

_____ (прізвище та ініціали)

Керівник проєкту (роботи)

_____ (підпис)

Зубенко Т.В.

_____ (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ЛЕКСИЧНОГО ЗАПАСУ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ЛІТЕРАТУРНИХ ТВОРІВ	4
1.1. Поняття активного та пасивного лексичного запасу у контексті вивчення англійської мови.....	4
1.2. Роль літературних творів у розвитку лексичного запасу студентів	18
1.3. Аналіз лексичного складу літературних творів для формування активного англомовного лексичного запасу студентів	30
РОЗДІЛ II ПРАКТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТВОРУ “BEFORE THE PARTY” ВІЛЬЯМА МОЕМА У ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ АКТИВНОГО ЛЕКСИЧНОГО ЗАПАСУ СТУДЕНТІВ	41
2.1. Загальний огляд лексичного складу твору “Before the Party” Вільяма Моема.....	41
2.2. Прийоми та технології розвитку активного лексичного запасу студентів-філологів засобами лексичного складу твору Вільяма Сомерсета Моема “Before the Party”	51
2.3. Зміст та структура занять з розвитку активного лексичного запасу на основі твору “Before the Party”	68
ВИСНОВКИ	78
СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ	80

ВСТУП

У сучасних умовах глобалізації та розвитку міжкультурних комунікацій знання іноземної мови, зокрема англійської, є важливою складовою професійної компетентності фахівця. Формування лексичного запасу є одним із ключових аспектів вивчення англійської мови, що забезпечує ефективне використання мови у різних сферах діяльності. Однак, традиційні методи навчання лексики не завжди виявляються достатньо ефективними для забезпечення високого рівня володіння мовою. У цьому контексті важливою стає необхідність пошуку нових підходів до розвитку лексичного запасу студентів.

Одним із таких підходів є використання літературних творів у процесі навчання. Літературні тексти не лише допомагають студентам поглибити знання мови, але й сприяють розвитку культурної та естетичної компетентності. Твір Вільяма Моєма "Before the Party" будучи одним із класичних творів англійської літератури, містить багатий лексичний матеріал, який може бути використаний для розвитку лексичного запасу студентів.

Актуальність зумовлена сучасними вимогами до підготовки висококваліфікованих спеціалістів, які володіють широким словниковим запасом та здатністю ефективно використовувати його у різних контекстах. Уміння розширювати та поглиблювати лексичний запас є важливою складовою професійної компетентності майбутніх фахівців, особливо у сфері гуманітарних наук. Крім того, твір Вільяма Моєма, як класичний зразок англійської літератури, надає багатий матеріал для аналізу та розвитку мовних навичок, що робить його ідеальним засобом для навчання.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати доцільність використання літературних творів та ефективність вправ, розроблених для розвитку активного лексичного запасу студентів 3 курсу вищих навчальних закладів на матеріалі твору Вільяма Моєма "Before the Party".

Мета дослідження реалізується у таких **завданнях**:

- розглянути дослідження науковців про активний і пасивний лексичний запас студентів;
- з'ясувати роль літературних творів у розвитку активного лексичного запасу студентів;
- розглянути використання лексичних одиниць літературних творів для формування активного лексичного запасу студентів III-го курсу філологічного спрямування;
- проаналізувати лексичний склад твору Вільяма Моєма "Before the Party" та можливість його використання для розвитку активного лексичного запасу студентів;
- розробити технології розвитку активного лексичного запасу студентів 3 курсу на основі твору Вільяма Моєма "Before the Party"

Об'єктом дослідження є процес розвитку лексичного запасу студентів 3 курсу вищих навчальних закладів.

Предметом дослідження є формування активного лексичного запасу студентів 3 курсу на основі твору Вільяма Моєма "Before the Party".

Наукова новизна роботи полягає у розробці ефективних прийомів та технологій розвитку активного лексичного запасу студентів 3 курсу засобом аналізу та вивчення художнього твору Вільяма Моєма "Before the Party".

Теоретичне значення полягає у збагаченні теорії методики викладання іноземних мов шляхом аналізу ефективності використання літературних творів у процесі формування лексичного запасу студентів.

Практична цінність роботи вбачається у можливості використання матеріалів викладачами вищих навчальних закладів для вдосконалення методик навчання та підвищення якості викладання англійської мови.

Структура і обсяг роботи: курсова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, який налічує 30 позицій, та додатків. Загальний обсяг роботи 81 сторінок.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ЛЕКСИЧНОГО ЗАПАСУ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ЛІТЕРАТУРНИХ ТВОРІВ

1.1. Поняття активного та пасивного лексичного запасу у контексті вивчення англійської мови

Поняття лексичного запасу є однією з основних складових вивчення іноземної мови, оскільки саме від рівня розвитку цього компонента залежить ефективність комунікації, розуміння текстів, а також здатність висловлювати свої думки на цільовій мові. Лексичний запас, або словниковий запас охоплює всі слова, які знає та використовує індивід і включає як активний, так і пасивний словник. Розуміння цього поняття та його розвитку є критично важливим для викладання і вивчення іноземних мов.

Лексичний запас він формує основу для ефективної взаємодії з носіями мови та сприяє повноцінному розумінню культури, текстів і мовленнєвих ситуацій. Як зазначає відомий лінгвіст І. Бех, рівень розвитку цього компонента визначає не лише здатність до адекватної та гнучкої комунікації, але й загальну успішність у вивченні мови. Від рівня лексичного запасу залежить вміння швидко сприймати та розуміти тексти, а також здатність чітко й точно висловлювати власні думки на цільовій мові. Лексичний запас включає як активний, так і пасивний словник: активний словник містить слова, які людина використовує в повсякденному мовленні, тоді як пасивний словник складається зі слів, що розуміються, але рідко вживаються. Обидва ці аспекти є важливими для досягнення мовної компетентності, оскільки активний словник сприяє вільному володінню мовою в комунікативних ситуаціях, а пасивний – допомагає розширити розуміння складних текстів і контекстів (Бех, 266).

Український лінгвіст О. Потебня підкреслював, що «лексичний запас є тією основою, на якій будується комунікативна компетенція особистості». Це

твердження наголошує на фундаментальному значенні лексичного запасу як інструменту, що забезпечує можливість не лише ефективної взаємодії мовця з іншими учасниками комунікативного процесу, а й глибшого розуміння навколишнього світу через мову. Лексичний запас формує здатність людини до активного обміну інформацією, розвиваючи її навички слухання, говоріння, читання та письма. Без належного рівня розвитку цього компонента мовленнєвої компетенції стає неможливим не лише повноцінне розуміння та створення висловлювань, але й засвоєння нової інформації, участь у дискусіях, а також реалізація творчого потенціалу в різних сферах. Обмежений лексичний запас призводить до труднощів у вираженні власних думок, створенні аргументованих суджень, що в свою чергу обмежує можливість для особистісного та професійного розвитку. Лексична компетенція є основою для ефективного володіння мовою в різних комунікативних ситуаціях – від буденних розмов до наукових дискусій – і відіграє ключову роль у соціалізації та успішній інтеграції людини в суспільство (Потебня, 226).

Крім того, сучасні дослідження українських науковців підтверджують значущість розвитку лексичного запасу у процесі вивчення іноземної мови. Наприклад, вчений О. Казачінер вказує на те, що «розширення лексичного запасу є одним з найважливіших завдань у процесі оволодіння іноземною мовою, оскільки саме воно забезпечує можливість адекватно виразити свої думки та розуміти інших». Це твердження підкреслює, що знання слів само по собі не є достатнім: важливо розуміти їх контексти, нюанси значення та особливості граматичних конструкцій, в яких вони вживаються. Казачінер акцентує увагу на тому, що лексичний запас є не просто набором слів, а складною системою, яка охоплює знання багатозначності слів, синонімії, антонімії, а також метафоричного та ідіоматичного вживання мовних одиниць.

Розширення цієї системи дозволяє не лише правильно формулювати свої думки, але й вільно орієнтуватися в різноманітних мовленнєвих ситуаціях,

зокрема розуміти емоційні та соціальні конотації слів, тональність мовлення і специфічні культурні особливості мови, що вивчається. Важливим аспектом є також формування стратегій лексичної обробки інформації: здатність до швидкого пошуку потрібних слів, ефективного вживання нових мовних одиниць у різних контекстах та адекватного реагування на різноманітні комунікативні завдання. Це сприяє не лише розвитку мовної компетенції, але й формуванню мовної гнучкості та впевненості в мовленні. Таким чином, лексичний запас, як зазначає О. Казачінер, є ключовим інструментом у процесі інтеграції в нове мовне середовище та забезпечує успішну комунікацію на всіх рівнях (Казачінер, 75).

Інший аспект, на який звертає увагу Ю. Зацний, полягає в тому, що «лексичний запас має динамічний характер: він постійно змінюється, збагачується, віддзеркалюючи зміни в мовленнєвій діяльності особистості». Це означає, що процес поповнення лексичного запасу не обмежується лише етапом початкового вивчення мови. Лексичний запас збагачується протягом усього життя мовця, адже мовленнєва діяльність людини є безперервною, а контексти, в яких вона функціонує, постійно змінюються. Відповідно, розвиток лексичного запасу має бути безперервним, щоб забезпечити здатність до адекватної комунікації в різноманітних життєвих ситуаціях (Зацний, 51).

Ця динаміка пов'язана з тим, що нові слова й мовні одиниці з'являються в процесі соціальних, технологічних та культурних змін. Наприклад, з розвитком технологій та появою нових наукових досягнень, мовці засвоюють терміни, які стають невід'ємною частиною їхнього лексичного запасу. Крім того, глобалізація і міжкультурна комунікація сприяють активному запозиченню нових слів з інших мов, які поступово входять до активного вжитку. Це також підтверджує важливість постійного поповнення та активізації лексики, адже тільки через регулярне використання нових мовних одиниць можна інтегрувати їх у свій активний словниковий запас. Це особливо стосується запозичень із англійської мови, яка домінує в науково-

технічній та культурній сферах, що робить їх важливими для активного засвоєння. Зацний зазначає: «Мова є відкритою системою, яка активно сприймає іншомовні елементи та адаптує їх до своїх потреб», що свідчить про здатність лексики реагувати на зміни і збагачуватися завдяки інтеграції нових мовних одиниць (Зацний, 56).

Варто зазначити, що важливість активного використання нової лексики в мовленнєвій практиці не може бути недооціненою. Зацний підкреслює, що лише шляхом регулярного повторення, застосування у різних контекстах та ситуаціях, нові слова та вирази переходять із пасивного словника в активний. Це активне засвоєння дозволяє мовцеві не лише зберігати багатство свого лексичного запасу, а й удосконалювати здатність до швидкого й точного висловлювання думок, що, своєю чергою, позитивно впливає на загальну мовленнєву компетентність. Такий підхід сприяє формуванню міцної основи для подальшого розвитку мовленнєвих навичок і впевненого спілкування в будь-яких життєвих обставинах (Зацний, 53).

Особливу роль лексичний запас відіграє у формуванні міжкультурної компетенції. За словами Д. Мазоха, «мовна картина світу відображає особливості національної свідомості, традицій та історії народу, що говорить на цій мові». Це підкреслює, що слова є носіями не тільки конкретних значень, а й культурних кодів, які формуються впродовж тривалого часу. Вивчення іноземної мови, таким чином, має включати ознайомлення з культурними нормами та традиціями, які впливають на вибір і вживання мовних одиниць. Без цього повноцінне розуміння комунікативних сигналів, закладених у лексичних структурах, буде ускладненим, а це може призвести до неправильних тлумачень і культурних непорозумінь (Мазоха, 118).

На думку науковця Д. Мазоха знання культурно зумовлених конотацій слів сприяє ефективнішій комунікації та глибшому розумінню інших мовних спільнот. Важливо не лише запам'ятовувати нові слова, але й вивчати їхні контекстуальні значення, які можуть істотно відрізнятися залежно від культурних обставин. Наприклад, певні фразеологізми можуть мати образне

значення, яке в одній культурі є зрозумілим і прийнятним, а в іншій – може бути незрозумілим або навіть ображаючим. У цьому контексті лексичний запас стає не просто набором мовних одиниць, а інструментом для успішного міжкультурного діалогу (Мазоха, 121).

Д. Мазоха також відзначає: «При вивченні іноземної мови слід приділяти увагу не тільки лексичним відповідникам, але й способам вираження культурних концептів». Це означає, що мовні елементи, які відображають певні соціокультурні цінності або звичаї, не завжди мають точні аналоги в інших мовах, і їх слід вивчати в контексті національних особливостей. Наприклад, поняття «домівка» в українській культурі асоціюється з теплом, затишком і місцем, де зберігаються родинні традиції, тоді як в англomовному контексті “home” може сприйматися більш утилітарно, акцентуючи увагу на місці проживання. Тобто, в кожній культурі це слово може нести різні емоційні відтінки та значення, залежно від особливостей сприйняття та цінностей суспільства (Мазоха, 126).

І. Зайченко також наголошує, що «контекстне навчання сприяє глибшому розумінню значення слів, оскільки учні вчаться використовувати лексику в реальних ситуаціях, а не лише механічно запам'ятовують її». Використання контекстуальних завдань дозволяє учням не просто засвоїти значення окремих слів, але й розвинути навички їхнього доречного застосування в різних комунікативних ситуаціях. Це сприяє кращому засвоєнню нових слів і підвищує їхню активізацію в мовленні, адже учні навчаються розпізнавати зміни у значенні слів залежно від контексту (Зайченко, 14).

Як зазначає І. Зайченко, «Використання автентичних текстів дає можливість знайомитися з реальною мовою, такою, якою вона використовується у повсякденному житті, що значно підвищує мотивацію учнів і робить процес навчання більш цікавим і змістовним». Автентичні матеріали, такі як статті, фільми, подкасти або блоги, сприяють збагаченню лексичного запасу через реальні зразки мовлення, що відображають сучасний

стан мови та її культурні особливості. Вони допомагають учням зрозуміти актуальні лексичні тенденції, неологізми та розмовні вирази, які важко знайти в традиційних підручниках (Зайченко, 16) .

Застосування інтерактивних технологій є ще одним важливим аспектом, який виділяє Зайченко. Науковець підкреслює, що «інтерактивні технології дозволяють урізноманітнити методи навчання та забезпечити індивідуальний підхід до кожного учня». Використання таких технологій, як мовні додатки, онлайн-тести, інтерактивні ігри та віртуальні платформи для обміну думками, сприяє підвищенню зацікавленості учнів у процесі навчання та полегшує засвоєння нових слів через практичне застосування. Інтерактивні технології дозволяють створювати симульовані ситуації, де учні можуть практикувати використання лексики в умовах, наближених до реальних, що підвищує їхню мовленнєву компетентність (Зайченко, 19).

Активний лексичний запас – це ті слова, які мовці використовують у своєму щоденному мовленні, втілюючи їх у продуктивних комунікативних актах. Як пояснює дослідник Д. Джейнкінс, активна лексика безпосередньо пов'язана з функціональною грамотністю мовця, оскільки саме вона дозволяє ефективно спілкуватися, формулювати думки та ідеї, а також взаємодіяти з іншими у різноманітних ситуаціях. Важливо зазначити, що активний запас постійно оновлюється й збагачується, адже мовці адаптують свої висловлювання в залежності від контексту спілкування та змісту теми. Наприклад, в розмові на професійні теми можуть активно використовуватися специфічні терміни, що демонструє як мовні навички, так і знання предмету. Крім того, активна лексика включає в себе не лише окремі слова, але й стійкі вирази та ідіоми, що допомагають мовцеві точніше та виразніше передати свої думки.

На відміну від активного, пасивний лексичний запас охоплює ті слова, які людина розуміє, але рідко використовує у власному мовленні. Пасивна лексика часто активується в процесі читання або слухання, коли мовець зіштовхується з новою інформацією, розширюючи свої знання та

контекстуальне розуміння текстів. Цей запас служить важливою базою для поповнення активного лексикону, адже під впливом різних обставин слова з пасивного запасу можуть стати частиною активного використання. Вивчення англійської мови передбачає роботу з обома видами лексичного запасу, що дозволяє розвивати як розуміння, так і здатність висловлювати свої думки на високому рівні (Jenkins, 112)..

З іншого боку, пасивний лексичний запас (*passive vocabulary*) складається з тих слів, які мовець розуміє, але не вживає у своєму активному мовленні. О. Потебня підкреслював, що «лексичний запас є тією основою, на якій будується комунікативна компетенція особистості». Це твердження свідчить про те, що розвиток словникового запасу, як пасивного, так і активного, є важливим елементом у досягненні ефективного володіння мовою. Пасивний лексичний запас дозволяє людині розуміти значення слів та виразів у різноманітних контекстах, навіть якщо вони не є частиною її власного мовлення. Потебня також наголошував на тому, що «знання слова не обмежується лише його значенням, але включає розуміння його зв'язків з іншими словами і явищами». Це підкреслює, що пасивний лексичний запас, навіть якщо слова не використовуються в активному мовленні, відіграє важливу роль у створенні глибокого розуміння мови та її системи. Наприклад, мовець може з легкістю сприймати літературні твори, фахові статті або наукові тексти, маючи великий пасивний лексичний запас, який дає йому можливість розпізнавати і розуміти складні терміни та концепти (Потебня, 224).

Більш того, пасивна лексика є основою для збагачення активного словникового запасу. Коли людина стикається з новими словами у процесі читання, слухання або іншої діяльності, ці слова спочатку потрапляють у пасивний запас. Поступово, завдяки практиці і повторенню, вони можуть переходити до активного вжитку, що дозволяє мовцеві не тільки розуміти, але й ефективно використовувати ці слова в комунікації. Тому розвиток

пасивного лексичного запасу є не менш важливим, аніж активного, адже він є необхідною умовою для глибшого розуміння мови і її динамічного освоєння.

Ця думка підкріплюється роботами С. Крашена, який відзначає важливість розвитку як пасивного, так і активного запасу для досягнення мовленнєвої спроможності. Він наголошує, що обидва аспекти лексичного запасу тісно взаємопов'язані і взаємодоповнюють один одного, створюючи міцну основу для ефективного володіння мовою. Пасивна лексика зазвичай більша, ніж активна, і є важливою для розуміння мовлення та текстів. Завдяки цьому мовці здатні краще сприймати інформацію, навіть якщо вони не використовують ці слова у своїх висловлюваннях. Наприклад, при читанні книг, статей або слуханні лекцій мовці часто зустрічають нові слова, які вони можуть не використовувати в своєму спілкуванні, але які все ж таки допомагають їм краще зрозуміти контекст та значення висловлювань (Krashen, 203).

Крім того, пасивний лексичний запас має значення не лише для сприймання мови на слух чи під час читання, але й для розвитку когнітивних та аналітичних здібностей мовця. Завдяки великій кількості слів, що належать до пасивного запасу, людина може краще орієнтуватися в різних ситуаціях, сприймати культурні та соціальні контексти, які супроводжують комунікацію, а також адаптувати своє мовлення відповідно до різних обставин. Ось чому розвиток пасивного словникового запасу має таке велике значення в процесі вивчення мови: з його допомогою не лише розширюється можливість розуміти нові текстові та усні повідомлення, але й закладається база для поступового переходу слів з пасивного лексичного запасу в активний, що, в свою чергу, забезпечує більш повне та точне спілкування (Krashen, 205).

Потебня також стверджував, що «слово є носієм не тільки певного значення, але й емоційного та культурного забарвлення, яке змінюється залежно від контексту». Це означає, що пасивна лексика може включати слова, які мають складні конотації або спеціалізовані значення, що вимагає

від мовця не тільки знання їхнього значення, але й розуміння специфічного контексту їхнього вживання. Наприклад, одне й те ж слово може мати різні відтінки значення в залежності від ситуації або культурного середовища, в якому воно використовується. Тому для повного розуміння слова мовець повинен володіти знанням контексту, в якому воно застосовується, і бути здатним правильно інтерпретувати його значення в різних обставинах. Таке розуміння сприяє кращій обізнаності в різних сферах діяльності, оскільки мовець здатен інтерпретувати тексти більш точно і вловлювати нюанси, які залишаються непомітними для тих, хто не знайомий з пасивною лексикою. Наприклад, при читанні художніх творів чи наукових статей, знання певних термінів, які належать до пасивного лексичного запасу, дозволяє краще розуміти авторську інтенцію, ідеї або навіть культурні контексти, що стоять за текстом. Пасивний лексичний запас, таким чином, не тільки розширює горизонти мовного спілкування, але й допомагає осмислювати світ навколо, оскільки він включає в себе більш тонкі відтінки значення, які мають важливе значення для повноцінної комунікації та розуміння культурних та соціальних контекстів (Потебня, 230).

Більше того, Потебня підкреслював важливість збагачення пасивного запасу для розвитку когнітивних процесів. Він зазначав, що «лексичне збагачення пов'язане з розширенням інтелектуальних можливостей, оскільки кожне нове слово додає новий вимір до сприйняття світу». Це твердження відображає не тільки комунікативну, але й пізнавальну функцію лексичного запасу, коли нові слова дозволяють мовцю краще структурувати й осмислювати навколишню дійсність. Розширення лексики забезпечує мовцеві доступ до нових концептів, що, у свою чергу, сприяє розвитку критичного мислення та здатності аналізувати ситуації з різних точок зору. Збагачення пасивного запасу не обмежується лише накопиченням нових слів, але й вимагає глибшого розуміння зв'язків між ними, а також їхнього контекстуального використання. В результаті, розвиток пасивної лексики стає важливим кроком на шляху до більш глибокого розуміння культури,

науки, мистецтва та інших сфер знання. Слова, що належать до пасивного запасу, часто є ключовими для розуміння складних ідей, що виникають у спеціалізованих галузях. Вивчення нових термінів та концептів дозволяє мовцю не лише краще сприймати зміст статей, наукових робіт або культурних творів, а й ставати більш обізнаним у специфічних сферах діяльності. Крім того, знання пасивної лексики розширює світогляд мовця, дозволяючи йому не тільки комунікувати на більш високому рівні, але й активно брати участь у розв'язанні складних проблем, що вимагають не лише мовних навичок, а й когнітивної гнучкості та здатності до абстрактного мислення. Таким чином, розвиток пасивного запасу є важливим аспектом не лише мовної, але й загальної інтелектуальної компетентності (Потебня, 231).

Особливу увагу варто приділити тому, що розвиток пасивного запасу слугує основою для формування активної лексики. Збагачення пасивного запасу новими словами й виразами створює можливості для їх подальшого використання в активному мовленні. Це підкреслює важливість комплексного підходу до навчання, який включає не лише практику вживання нових слів, але й активне їх сприйняття в різних контекстах. Таким чином, обидва аспекти лексичного запасу – активний і пасивний – відіграють ключову роль у формуванні комунікативної компетентності особистості. Збалансований розвиток цих компонентів забезпечує мовцеві можливість не лише ефективно висловлювати свої думки, але й розуміти інші точки зору, що в свою чергу підвищує рівень його інтеракції в різних соціальних і культурних середовищах.

О. Казачінер вказує на те, що «розширення лексичного запасу є одним з найважливіших завдань у процесі оволодіння іноземною мовою». Це свідчить про необхідність балансу між активним і пасивним засвоєнням нових слів, адже лише в такому випадку мовець може досягти високого рівня мовної компетентності. Розвиток обох аспектів лексичного запасу взаємопов'язаний і взаємодоповнює один одного, утворюючи основну структуру мовленнєвої діяльності. Активний лексичний запас дозволяє

учневі вільно і впевнено висловлювати свої думки, використовувати відповідні вирази і формулювання залежно від ситуації, а також ефективно реагувати на зміни в комунікаційному контексті. Це сприяє підвищенню рівня впевненості під час мовлення, оскільки мовцю доступні всі необхідні лексичні засоби для повноцінного вираження своїх ідей (Казачінер, 78).

Тоді як пасивний запас забезпечує розуміння чужого мовлення і текстів, що є невід'ємною частиною успішного спілкування. Завдяки пасивній лексичній базі мовець здатен сприймати і правильно інтерпретувати нову інформацію, навіть якщо він не вживає ці слова самостійно в своїй мові. Саме пасивний запас дає можливість людині усвідомлювати контекст, граматичні особливості, а також різні стилістичні і культурні аспекти мови, що робить її більш багатогою і точнішою. Крім того, пасивний лексичний запас є основою для розширення активного. Часто слова, які спочатку входять до пасивного лексичного запасу, з часом починають використовуватися активніше, адже мовці починають усвідомлювати їх значення і контекст, що дозволяє включати їх у власні мовленнєві акти. Таким чином, збагачення як активного, так і пасивного лексичного запасу є ключовим чинником у розвитку мовної компетентності на всіх етапах вивчення іноземної мови.

На думку дослідника обидва типи лексичного запасу є взаємопов'язаними, але вони виконують різні функції та вимагають окремих методів навчання. Наприклад, активна лексика характеризується частотою використання та легкістю виклику в пам'яті, оскільки ці слова активно використовуються в мовленні. Це може бути досягнуто через регулярну практику, участь у розмовах та виконання завдань, що передбачають використання нових слів. З іншого боку, пасивна лексика часто має ширший обсяг, оскільки охоплює слова, з якими мовець стикається під час читання або слухання, але потребує додаткових зусиль для переходу до активного мовлення (Казачінер, 82).

Згідно з дослідженнями Р. Елліс, методи навчання, що включають повторення та вживання нових слів у різних контекстах, сприяють більш

швидкому переходу слів з пасивного до активного запасу. Це досягнення можливе завдяки використанню різноманітних методик, які забезпечують постійну практику і активне залучення учнів до мовленнєвих процесів. Одним із таких ефективних підходів є вправи на контекстуалізацію нових слів, де учень працює над їхнім використанням у реальних мовних ситуаціях. Це дозволяє не лише запам'ятовувати лексичні одиниці, але й формує здатність адекватно застосовувати їх у різноманітних контекстах. Водночас, створення асоціативних карт сприяє формуванню розуміння значення слів, оскільки допомагає учням побачити зв'язки між новими термінами і вже відомими поняттями, що робить їх більш значущими та легшими для запам'ятовування (Ellis, 26).

Додатково, використання ігор, таких як рольові вправи, кросворди або мовні тренінги, стимулює активне використання нової лексики, що в свою чергу прискорює її перенесення з пасивного запасу в активний. Ігрові методи дозволяють учням застосовувати нові слова у легкій і невимушеній формі, що сприяє зниженню стресу та підвищенню мотивації до вивчення. Це забезпечує практичне закріплення лексики, дозволяючи учням не лише пам'ятати слова, але й ефективно використовувати їх у мовленні. Такі підходи не лише полегшують запам'ятовування слів, але й допомагають усвідомити їхнє значення в конкретних ситуаціях, оскільки постійне використання нових лексичних одиниць у різних контекстах дозволяє осмислити їхню роль та функцію в мовленні. Як результат, учні поступово переходять до активного використання нових слів, що значно підвищує їх мовну компетентність і здатність до ефективного спілкування (Ellis, 26).

Важливо зазначити, що розвиток лексичного запасу є безперервним процесом, який потребує регулярної практики та самостійної роботи. Мовці повинні постійно підвищувати свій лексичний рівень, адже з часом мова змінюється, з'являються нові терміни та вирази. У зв'язку з цим, використання сучасних технологій, таких як мобільні додатки для вивчення мов, також може бути корисним для підтримки мотивації та забезпечення

доступу до різноманітних ресурсів, які сприяють розвитку як активного, так і пасивного лексичного запасу. Таким чином, комплексний підхід до вивчення лексики забезпечує ефективне засвоєння нових слів і формує міцну основу для успішного спілкування іноземною мовою.

Пасивний лексичний запас також відіграє значну роль у мовній компетенції, оскільки дозволяє учням розуміти мовлення та тексти різної складності, що підвищує загальний рівень володіння мовою. Збагачення пасивного запасу значно покращує здатність сприймати та інтерпретувати тексти, а також дає змогу ефективно реагувати на усне і письмове мовлення в різних ситуаціях. Згодом цей запас стає основою для активного використання лексики, що дозволяє учням вільно і впевнено висловлюватися. Крім того, пасивна лексика має важливу роль в здатності до розуміння змісту мовлення носіїв мови, що є ключовим аспектом у навчанні іноземних мов. Як зазначає Д. Мазоха, «лексичний запас іноземної мови включає не тільки слова, але й культурні контексти, що стоять за ними». Це твердження підкреслює необхідність вивчення мови не лише через призму лексичних одиниць, але й через розуміння культурних аспектів, які часто впливають на значення слів (Мазоха, 120).

Це перекликається з дослідженнями Л. Кутенко, який відзначає, що засвоєння нових слів у контексті реальної культури сприяє глибшому розумінню і правильній інтерпретації текстів. Культурний контекст визначає не тільки значення слів, але й тонкощі їх використання, які можуть змінюватися в залежності від соціокультурної ситуації. Розуміння цих нюансів дозволяє учням більш точно інтерпретувати тексти, що є важливим аспектом як для літературних, так і для спеціалізованих текстів. Вивчення лексики повинно супроводжуватися розумінням культурних аспектів, що підкреслює важливість розвитку міжкультурної компетенції. Такий підхід не лише сприяє більш глибокому засвоєнню мови, але й розвиває здатність до адаптації та сприйняття різних культурних перспектив, що є необхідним для ефективної комунікації в глобалізованому світі (Кутенко, 167).

Процес переходу слів з пасивного до активного запасу є постійним і динамічним. Як зазначає Н. Шмітт, ключовими факторами для активізації пасивної лексики є частота використання слів, їх значущість у комунікативних ситуаціях та потреба у використанні цих слів у продуктивній мовленнєвій діяльності. Цей процес не є одномоментним, а має на увазі постійну взаємодію між пасивним та активним запасом, що дозволяє учням ефективно переходити від простого розуміння слів до їхнього активного вживання в мовленні. Як показує практика, чим більше мовець зустрічається з певним словом у різних контекстах, тим вища ймовірність того, що це слово стане частиною його активного лексичного запасу. Наприклад, при повторному використанні терміну в навчальних чи професійних ситуаціях, учень починає відчувати потребу в його застосуванні, що сприяє його інтеграції в повсякденне мовлення. Учням важливо постійно створювати можливості для практичного застосування нових лексичних одиниць у різних контекстах, що дозволяє не лише краще запам'ятовувати слова, але й підвищувати їхню значущість у різних мовленнєвих ситуаціях. Одним із ефективних способів активізації пасивної лексики є робота з текстами, де учні мають змогу зустрічатися з новими словами і фразами, а також використовувати їх у дискусіях, написанні есе чи під час виконання інших завдань, що вимагають продуктивного застосування лексики. Такий підхід сприяє тому, що нові слова починають використовуватися не лише в навчальних, а й у реальних ситуаціях, що дає учням змогу відчути справжню цінність і функціональність лексичних одиниць. Таким чином, процес активізації лексики стає більш органічним і ефективним, оскільки мова починає служити не лише для комунікації, але й для глибшого розуміння та осмислення навколишнього світу (Schmitt, 250).

Лексичний запас є центральним компонентом у процесі вивчення іноземної мови, оскільки він забезпечує можливість ефективного спілкування, розуміння текстів та вираження власних думок. Розширення та збагачення лексичного запасу повинно відбуватися протягом усього життя.

Ефективне навчання лексики вимагає комплексного підходу, що включає використання контекстуального навчання, автентичних матеріалів та інтерактивних технологій.

1.2 Роль літературних творів у розвитку лексичного запасу студентів

Роль літературних творів у розвитку лексичного запасу важливим аспектом у вивченні іноземних мов, оскільки література пропонує багатий контекст для розширення лексичного запасу та вдосконалення мовленнєвих навичок. Читання літературних творів сприяє знайомству з широким спектром слів та виразів, які не завжди зустрічаються у підручниках, але є важливими для повсякденного спілкування та розуміння культурних особливостей мовленнєвої ситуації. Крім того, художні твори відображають стильові особливості мовлення, що дозволяє студентам ознайомитися з різними мовленнєвими реєстрами та навчитися використовувати лексику відповідно до контексту. Сучасні українські науковці вказують на численні переваги використання літературних текстів у навчальному процесі, підкреслюючи, що це не лише сприяє активізації лексичного запасу, але й забезпечує кращу запам'ятовуваність слів завдяки контекстуальним зв'язкам. Літературні твори також сприяють розвитку навичок аналітичного читання, що дозволяє студентам розуміти значення слів, їх коннотації та відтінки значення, а також їх функції у тексті.

Літературні твори є джерелом не лише емоційних і естетичних вражень, але й мовного досвіду, який збагачує лексичний запас студентів. О. Вишневський зазначає: «Літературні тексти є невичерпним джерелом лексичних одиниць, що дозволяють студентам ознайомитися з різними стилями мовлення, а також з мовними нюансами, які важко вивчити без контексту». Це означає, що літературні твори не тільки сприяють розширенню словникового запасу, але й допомагають студентам усвідомити значення слів у специфічних контекстах, що сприяє формуванню більш

точного та багатого мовлення. Студенти отримують можливість зрозуміти, як слова можуть набувати різних відтінків значення в залежності від ситуації та авторського задуму, що безпосередньо впливає на їхнє володіння мовою (Вишневський, 193).

Тобто, через літературні твори студенти мають змогу спостерігати, як слова та вирази вживаються в реальних мовленнєвих ситуаціях, що значно покращує їхнє розуміння значення і використання лексики. Окрім того, це дозволяє зануритись у мовну ситуацію, адже у літературних текстах слова завжди мають своє специфічне місце, і лише через контекст можна правильно зрозуміти їхнє значення. Це дає студентам важливі навички використання лексики не тільки в академічному, але й у побутовому, соціальному контекстах. О. Вишневський також підкреслює, що «література дає можливість відчувати мову як живий організм, який постійно змінюється та розвивається». Це дозволяє студентам краще усвідомити, як мова адаптується до соціальних та культурних змін, а також спостерігати за процесом мовної еволюції у часі. Через аналіз літературних творів студенти можуть побачити, як мова змінюється в залежності від соціально-культурних умов, розвитку суспільства, ідентичності та індивідуальності авторів. Наприклад, студенти можуть порівняти, як мова використовується в класичних творах та сучасній літературі, що розвиває їхнє чуття стилю, а також дозволяє краще усвідомити, як соціокультурний контекст може впливати на мовні форми та стиль. Це, у свою чергу, підвищує рівень мовної компетенції студентів і допомагає їм зрозуміти, як мова функціонує в різних умовах, формуючи вміння адаптувати мовленнєве використання лексики до різноманітних ситуацій (Вишневський, 195).

Крім того, літературні твори дають можливість не лише розвивати мовні навички, але й занурюватися в культурний контекст країни, мова якої вивчається. Література виступає важливим інструментом для глибокого розуміння соціокультурних аспектів, адже через текст можна пізнати не лише саму мову, а й ті культурні особливості, що з нею пов'язані. О. Вишневський

зазначає, що «читання літератури розширює культурні горизонти, адже воно дозволяє краще зрозуміти менталітет, звичаї та соціальні норми носіїв мови». Це твердження підкреслює важливість літературних творів як вікна в культурний світ, через яке студенти можуть досліджувати, як мова відображає національні цінності, історичні події та культурні традиції. Література дозволяє побачити, як соціальні, економічні та політичні реалії країни впливають на мовні практики, а також як літературні герої реагують на різні соціальні явища, що формують їхній світогляд.

Студенти не лише вивчають мову, а й знайомляться з культурними кодами, які надають їм змогу сприймати мовлення більш цілісно і глибоко. Розуміння контексту та традицій, що зберігаються в літературі, дозволяє студентам повніше відчувати мову і її значення. Це відкриває їм нові шляхи для освоєння мовних виразів і фраз, які в іншому випадку могли б залишитися незрозумілими через відсутність знань про культурний контекст. Таке глибоке розуміння культури дає студентам змогу не тільки засвоювати теоретичні знання, але й застосовувати їх на практиці, інтегруючи мовні засоби у відповідні соціальні ситуації. Наприклад, знання культурних контекстів допомагає студентам точніше використовувати фразеологізми, ідіоми або навіть варіанти ввічливості, що є важливою складовою комунікативної компетенції. Вони починають розуміти не тільки, як сказати певне слово чи фразу, але й чому воно використовує саме це слово в конкретній ситуації, і як це відображає культурні або соціальні норми (Вишневський, 198).

Література не тільки сприяє збагаченню лексичного запасу, але й активно допомагає розвивати навички читання та аналізу тексту, що є важливими аспектами мовленнєвої компетенції. Як підкреслює О. Біляєв, «завдяки літературним творам студенти можуть не лише збагачувати свій лексичний запас, але й покращувати свої навички розуміння прочитаного та критичного аналізу тексту». Читання різноманітних літературних жанрів – від класичних творів до сучасної прози – дає студентам можливість

зустрічатися з новими словами, фразами та виразами в реальних мовленнєвих контекстах. Це сприяє не тільки запам'ятовуванню нової лексики, але й активному її використанню, адже студенти з часом набувають здатності переносити слова в свої власні висловлювання залежно від контексту. Читання таких творів також допомагає краще розуміти семантику слів у різних ситуаціях, що значно підвищує мовну чутливість студентів (Біляєв, 32).

Література стимулює розвиток інтуїції у виявленні різноманітних стилістичних засобів і мовних прийомів, що є важливим аспектом мовленнєвої діяльності. Біляєв також зазначає, що «вивчення літературних творів сприяє розвитку інтуїції у виявленні різноманітних стилістичних засобів і мовних прийомів», що допомагає студентам не лише розуміти тексти, а й краще сприймати авторські стилі та різні методи передавання ідей. Це дозволяє студентам помічати тонкі нюанси в побудові тексту, які в іншому випадку могли б залишитися непоміченими. Літературний аналіз розвиває критичне мислення, адже студенти вчать не лише сприймати інформацію, але й оцінювати її, інтерпретувати та з'ясовувати наміри автора. В результаті, література сприяє комплексному розвитку мовленнєвих навичок, що допомагає студентам не тільки поглибити знання мови, але й стати більш уважними та чутливими до мовних проявів у різних культурних і соціальних контекстах (Біляєв, 32).

Окрім того, аналітичне читання літературних творів розвиває вміння виявляти головні та другорядні ідеї, структурувати інформацію та робити висновки, що має вирішальне значення для формування критичного мислення. Занурення в літературні твори дозволяє студентам не лише розбиратися у змісті текстів, але й розвивати здатність аналізувати мотиви персонажів, розпізнавати приховані смисли та символи, що використовуються авторами. Читання таких творів вимагає від студентів вміння виділяти ключові моменти, а також робити логічні зв'язки між різними частинами тексту. Це дозволяє не тільки зрозуміти літературну

роботу, але й підвищити рівень критичного осмислення у процесі обробки інформації. За словами Біляєва, «розуміння літератури вимагає від читача здатності до аналізу і синтезу інформації, що є ключовими компонентами когнітивної компетенції». Це означає, що аналітичне читання сприяє розвитку не лише мовних, але й інтелектуальних здібностей, зокрема, здатності до узагальнення, порівняння і оцінки.

Як наслідок, студенти не тільки вдосконалюють свої лінгвістичні навички, але й покращують загальну здатність до аналізу інформації, що є корисним і в інших навчальних дисциплінах. Вони вчаться працювати з текстами різної складності, аналізуючи їх із різних перспектив. Крім того, такі навички, як виділення основних ідей, створення висновків і пошук підтверджень, стають важливими інструментами не лише в літературознавстві, але й в науковій діяльності, професійній роботі та повсякденному житті. Літературні твори в цьому контексті служать потужним інструментом для розвитку широкого спектра когнітивних здібностей, що включають не лише мовленнєву компетенцію, але й загальні аналітичні навички, важливі в усіх сферах життя (Біляєв, 35).

Аналізуючи літературні тексти, студенти вчаться виявляти приховані значення, працювати з підтекстом та розуміти складні культурні та соціальні аспекти, що відображаються в текстах. О. Біляєв зазначає, що «література віддзеркалює культурні коди і соціальні реалії, які формують світогляд носіїв мови». Це означає, що читання літературних творів дозволяє студентам не лише осягати зміст тексту, але й занурюватися в культурний контекст, в якому він був створений. Література, як культурний феномен, дає можливість вивчати не тільки мовні засоби, а й глибокі соціальні, історичні та психологічні контексти, які складають основи конкретної культури. Вона стає ключем до розуміння того, як формуються світоглядні установки, моральні цінності та суспільні норми в різних культурах. Такий підхід сприяє глибшому розумінню мови не лише на лексичному, але й на когнітивному рівні, дозволяючи краще орієнтуватися в різних сферах життя та комунікації.

Читання літератури виводить за межі простого засвоєння нових слів і виразів, даючи можливість усвідомити, як соціальні норми, емоції, моральні дилеми та культурні традиції впливають на мовленнєві форми. Студенти, аналізуючи твори, отримують розуміння того, як мова втілює соціальні ролі, ідентичність та інші культурні аспекти, що допомагає їм стати не лише кращими комунікаторами, а й більш обізнаними учасниками міжкультурних комунікацій. Крім того, цей процес дозволяє розвивати здатність до критичного осмислення та інтерпретації не лише літературних, але й повсякденних текстів, що важливо в глобалізованому світі, де культурні та соціальні реалії часто переплітаються (Біляєв, 38).

Читання різноманітних літературних творів допомагає розвивати здатність до інтерпретації та аргументованого висловлювання думок, що є важливим для академічної успішності та загального розвитку мовної компетенції. О. Біляєв підкреслює, що «робота з літературою вимагає не тільки знань, але й умінь аргументувати свої погляди, захищати точку зору, використовуючи відповідні докази і приклади». Це сприяє формуванню навичок дискусії та підготовки до написання академічних робіт, що є незамінним для студентів у процесі навчання. Адже вміння логічно та чітко висловлювати свої думки, наводити переконливі аргументи та оперувати прикладами з текстів є основою академічного письма та успішних дискусій. Читання різних жанрів літератури дозволяє студентам розвивати багатство мовного вираження, оскільки кожен текст може відкривати нові лексичні й стилістичні можливості. Студенти вчать не тільки пояснювати свою точку зору, але й співвідносити різні перспективи, що розвиває їхню критичність та аналітичне мислення. Літературні твори, зокрема класика та сучасна проза, часто включають складні моральні та філософські питання, які вимагають від читача здатності формулювати та обґрунтовувати свою позицію на основі тексту. Це навчає студентів не лише вивчати факти, але й осмислювати глибші сенси, що закладені в словах, що допомагає розвивати інтелектуальні навички, необхідні в академічному та професійному середовищах. У процесі

читання літератури студенти також вчать виділяти головні ідеї, аналізувати структуру аргументації автора, що значно покращує їхні вміння при написанні власних текстів і підготовці до ораторських виступів (Біляєв, 39).

Варто зазначити, що літературні твори створюють мотивацію для навчання та зацікавленість у процесі вивчення мови. М. Мостовий зазначає: «Література часто викликає в учнів емоційний відгук, що, в свою чергу, підвищує їхню зацікавленість у вивченні нових слів та виразів». Це свідчить про те, що літературні твори не лише збагачують лексичний запас, але й стимулюють інтерес до мови та культури країни, мову якої вивчають. Мостовий також підкреслює, що «емоційна складова, пов'язана з читанням літератури, може значно підвищити рівень мотивації студентів, адже вони починають сприймати мову не просто як об'єкт вивчення, а як засіб для пізнання нових світів і переживання емоційних станів». Це показує, що літературні твори дозволяють студентам створювати особистий зв'язок із мовним матеріалом, роблячи процес навчання більш значущим та захопливим (Мостовий, 196).

Коли студентам пропонують цікаві та змістовні тексти, це допомагає їм усвідомити культурні та соціальні аспекти, які передаються через мову. Мостовий відзначає: «Читання літературних творів відкриває можливості для формування естетичного смаку, розуміння стилю та структури мовлення, що є важливим для всебічного розвитку мовленнєвої компетенції». Таким чином, вивчення мови через літературні твори може пробудити естетичний інтерес до мовного мистецтва, зокрема до поезії, прози, драматургії, що відкриває нові горизонти для пізнання. Літературні твори дають студентам можливість відчувати красу мови в різних її формах та жанрах, вивчаючи різні стилістичні прийоми, що використовуються авторами для досягнення емоційного та інтелектуального впливу на читача. Студенти можуть знаходити в літературі ті аспекти, які відповідають їхнім інтересам, що робить процес навчання більш персоналізованим і привабливим. Літературні твори також можуть допомогти розвивати здатність до емпатії, оскільки вони

дозволяють студентам переживати переживання героїв, що в свою чергу сприяє розширенню кругозору та глибшому розумінню соціальних, культурних та моральних аспектів людської поведінки. Це також допомагає студентам краще усвідомлювати, як мова може бути потужним інструментом для вираження емоцій та ідей. Читання різноманітних літературних творів формує в студентів вміння аналізувати та інтерпретувати складні культурні контексти, що розкриваються через мову, звичаї та традиції різних народів. Вивчення мови через літературу сприяє не тільки збагаченню лексичного запасу, а й розвитку емоційної та когнітивної складової мовної компетенції, що робить навчання більш цілісним. Під час знайомства з літературними текстами студенти відкривають для себе нові концепти, вирази та стилістичні особливості, які допомагають їм краще розуміти культурні та соціальні зміни в історії мовлення (Мостовий, 197).

Крім того, література допомагає студентам побачити мову в дії, у її природному середовищі, що створює додаткову мотивацію для оволодіння граматичними структурами та фразеологією. Мостовий зауважує, що «спостереження за мовою в її автентичному контексті дозволяє краще зрозуміти її особливості та закономірності, що сприяє більш ефективному засвоєнню мовних норм». Наприклад, літературні персонажі та їхні емоції можуть викликати сильний емоційний відгук, що сприяє запам'ятовуванню нових виразів і конструкцій. Це також формує емоційну прив'язаність до матеріалу, підвищуючи рівень залученості в процес вивчення (Мостовий, 197).

Зіткнення з культурними реаліями, традиціями та цінностями, які передаються через літературні твори, створює глибший контекст для вивчення мови, роблячи її вивчення більш актуальним і цілісним. Як стверджує М. Мостовий, «література слугує мостом між мовою і культурою, допомагаючи студентам краще зрозуміти світогляд носіїв мови та оволодіти мовою на рівні, що виходить за межі простої лексичної компетенції». Це підтверджує важливість включення літературних текстів у процес навчання,

оскільки вони забезпечують не лише мовну, а й культурну освіту. Читання літератури дозволяє студентам зануритися у внутрішній світ героїв, досягнути складні соціальні, моральні та філософські питання, що ставляться через призму мови. Літературні твори надають студентам можливість зрозуміти історичний контекст, в якому було написано те чи інше оповідання, роман чи поема. Вивчення таких аспектів, як політичні, економічні та соціальні умови часу, допомагає краще зрозуміти мотиви персонажів та авторські ідеї. Таким чином, література дає можливість не лише вивчати мову на рівні граматики чи лексики, але й відкриває перед студентами цілий світ цінностей, переконань та світоглядних установок, які визначають поведінку людей у різних історичних та культурних умовах. Читання літератури також розвиває здатність студентів критично мислити, порівнювати різні культурні реалії та сприймати мову як живий, мінливий організм, що відображає постійні соціальні зміни. Літературні тексти сприяють формуванню вміння працювати з багатозначними поняттями та відкривають нові перспективи вивчення мови. Вони допомагають студентам по-новому поглянути на знайомі слова та фрази, зрозуміти їх не лише з точки зору словникових значень, а й через призму емоційних та культурних асоціацій. Таким чином, література є ключем до розширення мовної та культурної компетенції студентів, сприяючи їхньому всебічному розвитку як носіїв мови (Мостовий, 203).

Варто зазначити, що вивчення літературних творів сприяє розвитку культурної компетенції, що є невід'ємною частиною вивчення іноземних мов. Н. Мойсенюк підкреслює: «Літературні тексти є важливими для розуміння культурних контекстів, що, у свою чергу, допомагає студентам краще зрозуміти вживання лексичних одиниць у певному культурному середовищі». Це означає, що література дозволяє студентам не лише вивчати нові слова, але й досягати їхні культурні значення, конотації та асоціації, які не завжди можна виявити за допомогою звичайних словників. Літературні твори мають унікальну здатність відкривати багатство культурних відтінків, які є невід'ємною частиною лексики, особливо коли йдеться про слова та вирази з

певними соціальними, релігійними або історичними конотаціями, що можуть бути непомітними в інших контекстах (Мойсенюк, 361).

За словами Мойсенюк, «вивчення літературних текстів допомагає студентам ознайомитися з мовою на її глибинних рівнях, відображаючи історичні, соціальні та політичні чинники, що впливають на розвиток мовленнєвих практик». Літературні твори часто стають відображенням етапів розвитку націй, відображаючи не лише слова та граматику, але й світоглядні зміни, соціальні конфлікти та культурні трансформації. Завдяки цьому студенти мають можливість не просто навчитися мовним конструкціям, але й зрозуміти, як мова функціонує в контексті соціальних умов та історичних процесів. Таке глибоке занурення у культурні та історичні аспекти мови через літературні твори розширює горизонти студентів, дозволяючи їм бачити зв'язок між мовними практиками і суспільними змінами. Література відкриває доступ до різноманітних пластів культури, демонструючи її багатогранність і вплив на мову. Вивчаючи літературні тексти, студенти можуть краще розуміти не лише слова, але й нюанси, які ними передаються, оскільки кожне слово в контексті літературного твору набуває свого специфічного культурного забарвлення. Таким чином, літературні твори стають важливим інструментом для розвитку культурної компетенції, оскільки вони дозволяють студентам зануритися в культуру, зрозуміти її історію, соціальні реалії та менталітет носіїв мови (Мойсенюк, 361).

Вивчаючи літературні твори, студенти мають можливість зануритися в життя і думки людей іншої культури, що сприяє кращому розумінню їхніх цінностей, світогляду та традицій. Це допомагає сформувати не тільки мовленнєву, але й культурну компетенцію, що є необхідним для успішного міжкультурного спілкування. Н. Мойсенюк зазначає: «Формування міжкультурної чутливості через літературні тексти допомагає уникати стереотипів і спрощених уявлень про інші культури, роблячи студентів більш відкритими та толерантними». Наприклад, аналізуючи художню літературу, студенти можуть краще зрозуміти символіку, метафори, іронію та гумор, які

часто є невидимими або незрозумілими без відповідного культурного контексту. Це значно розширює їхнє сприйняття мови не тільки на рівні лексики, але й на рівні культурних реалій (Мойсенюк, 363).

Розуміння культурних реалій через літературні тексти також допомагає уникати поширених мовних бар'єрів, що виникають через неправильне трактування культурних елементів. Н. Мойсенюк підкреслює, що «вивчення літератури робить процес навчання більш інтерактивним і стимулює розвиток рефлексивних умінь». Це дозволяє студентам не лише засвоювати нову інформацію, але й критично її аналізувати, зіставляти з власними культурними уявленнями, порівнювати різні культурні явища. Таким чином, навчальний процес стає більш цілісним, сприяє глибшому осмисленню як іноземної мови, так і власної культурної ідентичності, що є необхідним для формування всебічної комунікативної компетенції (Мойсенюк, 362).

Зважаючи на вищезазначене, можна стверджувати, що літературні твори мають незаперечну роль у розвитку лексичних навичок. Вони забезпечують багатий контекст для розширення лексичного запасу, сприяють розвитку навичок читання та аналізу, мотивують до навчання і допомагають розвивати культурну компетенцію. Літературні тексти пропонують не лише нові слова, але й їхнє багатство в контекстах, що допомагає студентам краще розуміти не лише лексичні значення, а й особливості використання слів у різних ситуаціях, що надає глибину їхньому розумінню мови. Як зазначає В. Андрєєва, «література є не лише джерелом лексичних одиниць, але й засобом, що формує мовленнєву і культурну компетенцію учнів». Це твердження підкреслює, що літературні твори не обмежуються лише функцією запам'ятовування нових слів, але й допомагають студентам розвивати мовленнєву чуттєвість, здатність правильно інтерпретувати тексти та використовувати мовні конструкції в специфічних контекстах (Андрєєва, 119).

Зокрема, літературні твори сприяють формуванню комплексного підходу до вивчення мови, що поєднує не лише лексичні аспекти, але й

культурні, соціальні та історичні реалії. Це дає можливість студентам бачити, як мова тісно пов'язана з культурними практиками та традиціями, що сприяє більш глибокому розумінню того, як вона функціонує в реальному житті. Читання літератури також допомагає розвивати критичне мислення, оскільки вимагає від студентів не лише запам'ятовувати нові слова, але й активно працювати з текстом, аналізуючи його структуру, стилістику та підводні течії сенсів, що особливо важливо в академічному навчанні (Андреєва, 119).

Ця думка підкреслює, що інтеграція літературних творів у навчальний процес є важливим і ефективним засобом для досягнення високого рівня володіння іноземною мовою. Адже за допомогою літератури студенти отримують можливість не лише досягти високого рівня лексичної компетенції, але й розвивати широкий спектр мовних і когнітивних навичок, таких як інтерпретація, аналіз, аргументація та здатність до рефлексії. Тому включення літературних текстів у навчання має беззаперечний вплив на всебічний розвиток мовної компетенції студентів, роблячи її більш глибокою та різноманітною.

Літературні твори дозволяють студентам працювати не лише з окремими словами чи виразами, але й із цілісними мовними структурами, що використовуються у природних мовленнєвих ситуаціях. Це створює умови для розвитку інтуїтивного розуміння мови, що є важливим аспектом опанування іноземної мови на високому рівні. Як зазначає Андреєва, «через літературні тексти учні отримують можливість зануритися у реальні мовленнєві практики, що сприяє глибшому засвоєнню мовних структур і стилістичних особливостей». Занурення в літературний контекст також допомагає студентам краще розуміти стилістичні особливості мови, тонкі відтінки значень, які важко передати лише через граматичні правила чи словникові статті (Андреєва, 122).

Більше того, літературні твори забезпечують можливість розвитку комунікативної компетенції, оскільки через аналіз і обговорення текстів студенти вчаться вести дискусії, аргументувати свої думки і краще виражати

свої ідеї. В. Андреева наголошує: «Літературні тексти сприяють розвитку критичного мислення, оскільки дозволяють студентам аналізувати складні теми та взаємодію персонажів». Взаємодія з літературними текстами також сприяє розвитку критичного мислення, оскільки студенти аналізують складні теми, взаємодію персонажів, конфлікти та моральні дилеми, які часто порушуються у літературних творах. Це розширює їхній кругозір і робить процес вивчення мови не лише практичним, але й інтелектуально насиченим. Як зазначає В. Андреева, «вивчення літератури формує цілісний підхід до навчання, що дозволяє студентам не лише отримувати знання, а й формувати свої погляди на світ» (Андреева, 124).

Отже, літературні твори є ключовим інструментом у формуванні цілісної мовної компетенції. Вони не лише збагачують лексичний запас, але й допомагають студентам краще розуміти культурні особливості, удосконалювати навички аналізу, мислення та комунікації, що робить їх незамінним ресурсом у процесі навчання іноземної мови.

1.3 Аналіз лексичного складу літературних творів для формування активного англомовного лексичного запасу студентів

Аналіз лексичного складу літературних творів для формування активного лексичного запасу студентів є важливим аспектом вивчення іноземної мови, оскільки ефективне опанування лексики є ключовим для розвитку мовленнєвої компетенції. Цю тему досліджували як українські, так і зарубіжні науковці, що дозволяє поглиблено розглянути різні підходи до аналізу лексичних одиниць та їх роль у формуванні активного лексичного запасу студентів-філологів.

Аналіз лексичного складу літературних творів для формування активного англомовного лексичного запасу студентів є важливим аспектом методики навчання іноземних мов, який заслуговує на особливу увагу. Серед українських дослідників, які зверталися до цієї проблематики, важливими є

праці О. Вишневського, який у своїй роботі «Методика навчання іноземних мов» детально описує методи аналізу лексичних одиниць у навчальному процесі. Вишневський підкреслює, що для ефективного засвоєння нової лексики важливо використовувати контекст, мовні ситуації та літературні тексти, оскільки ці елементи допомагають студентам не лише запам'ятовувати нові слова, але й активно використовувати їх у мовленнєвій практиці. На його думку, саме літературні твори, які часто містять багатий контекст, дають можливість студентам побачити, як різні лексичні одиниці взаємодіють один з одним, і сприяють їх засвоєнню на глибшому рівні (Вишневський, 198).

Науковець стверджує, що контекстуальний підхід, який полягає у вивченні слів в їхньому природному оточенні, дозволяє студентам краще зрозуміти багатозначність лексичних одиниць та варіативність їхнього використання. Наприклад, через аналіз літературних творів студенти можуть побачити, як одне й те ж слово змінює своє значення залежно від ситуації, в якій воно використовується, що розширює їхнє розуміння мови і дає змогу ефективно використовувати нові слова в різних контекстах. Це дозволяє не тільки збагачувати лексичний запас студентів, але й формувати їхню здатність до адекватного вживання лексики в реальних комунікативних ситуаціях (Вишневський, 202).

Окрім того, Вишневський акцентує увагу на необхідності розвитку вмінь працювати з мовним матеріалом, оскільки це забезпечує здатність до адекватного вживання лексики в різних комунікативних ситуаціях. Вивчення лексичних одиниць у літературних творах дає студентам можливість не тільки навчитися новим словам, а й розвинути критичне мислення та аналітичні здібності, що необхідні для розуміння тексту. Література як джерело лексики дає можливість бачити, як слова набувають різних відтінків значень залежно від контексту, що значно розширює можливості їхнього використання у реальному спілкуванні. Таким чином, через ретельний аналіз лексичного складу літературних творів студенти не тільки збільшують свій

лексичний запас, але й розвивають важливі навички для ефективного використання мови в усіх сферах діяльності (Вишневський, 201).

Науковець О. Вишневський відзначає важливість роботи з літературними текстами, оскільки вони є джерелом автентичної мови, що дає змогу студентам занурюватися у справжні мовленнєві ситуації. Він підкреслює, що слова повинні вивчатися не ізольовано, а в контексті реальних ситуацій, оскільки це дозволяє студентам краще зрозуміти, як лексичні одиниці функціонують у різних мовленнєвих умовах. Так, за словами дослідника, «вивчення слів у контексті не лише сприяє кращому запам'ятовуванню, але й формує вміння правильно застосовувати лексичні одиниці відповідно до ситуації спілкування». Він також наголошує на тому, що систематичне включення аналізу лексичних одиниць у навчальний процес є ключовим для розвитку активного словникового запасу студентів, адже воно сприяє розумінню лексичних значень та їхніх семантичних відтінків (Вишневський, 201).

Також О. Вишневський наголошує на важливості інтердисциплінарного підходу, коли викладання лексики поєднується з культурним контекстом, що значно сприяє засвоєнню нових слів. Він зазначає, що студенти повинні навчатися розуміти не лише лексичне значення слів, але й їхні культурні та соціальні конотації, які часто виявляються через літературні та культурні тексти. Науковець підкреслює, що знання контексту використання лексичних одиниць у певній культурі чи соціумі допомагає уникнути помилок у спілкуванні та робить мовленнєве спілкування більш природним і точним. Зокрема, Вишневський стверджує: «вивчення лексики без урахування культурних та соціальних контекстів призводить до поверхневого засвоєння мови, оскільки студент не розуміє прихованих значень та відтінків слів» (Вишневський, 202).

Приклади з художніх текстів, за словами Вишневського, мають особливе значення, адже вони надають можливість студентам зіткнутися з автентичним використанням мови, включаючи старі або діалектні слова,

фразеологізми та культурно специфічні вирази. Наприклад, слова та вирази, які використовуються в художніх творах, можуть мати різні відтінки значень, залежно від історичного періоду, соціального контексту або навіть специфічної культури. Це підкреслює важливість залучення таких текстів у навчальний процес, оскільки вони допомагають студентам краще розуміти лексичні одиниці в контексті культури. Він зазначає: «Читання літературних творів не лише збагачує словниковий запас, але й дає змогу зрозуміти культурні реалії, історичні обставини, що впливають на вживання певних слів» (Вишневецький, 205).

Науковець розглядає практичні аспекти викладання лексики, зокрема використання інтерактивних методів навчання, таких як рольові ігри, дискусії та моделювання реальних життєвих ситуацій, де студенти можуть застосовувати нові лексичні одиниці. Він підкреслює, що такі методи дозволяють створювати умови для активного використання лексики в живих мовленнєвих ситуаціях, що сприяє її ефективному закріпленню та переходу до активного словникового запасу. За його словами, «інтерактивні методи навчання дозволяють студентам не лише запам'ятовувати нові слова, але й використовувати їх у реальних ситуаціях, що забезпечує глибоке засвоєння лексики». Такий підхід сприяє розвитку комунікативних навичок та допомагає студентам впевненіше використовувати іноземну мову у повсякденному житті.

О. Біляєв, у своїй роботі, зосереджується на розвитку лексичних навичок через читання літературних текстів, підкреслюючи важливість їхнього аналізу для розуміння контекстуального вживання лексичних одиниць. Він підкреслює, що літературні твори є важливим джерелом автентичного мовного матеріалу, який дозволяє студентам вивчати лексику в реальних мовленнєвих контекстах, що сприяє кращому запам'ятовуванню та використанню нових слів. Біляєв зазначає: «Читання художньої літератури забезпечує студентам можливість стикнутися з різноманітними мовленнєвими ситуаціями, що допомагає зрозуміти значення та вживання лексичних одиниць

у реальних умовах». Літературні твори відображають багатство стилістичних прийомів і варіацій у вживанні лексичних одиниць, що робить їх незамінним інструментом у навчанні іноземної мови (Біляєв, 38).

У своїй праці Біляєв розглядає різні підходи до формування активного лексичного запасу через вправи на читання та аналіз текстів. Він наголошує на важливості не лише пасивного читання тексту, а й активної роботи з ним, що дозволяє засвоїти нову лексику та впевнено застосовувати її в комунікації. Біляєв пропонує методику, яка включає завдання, що стимулюють активну участь студентів у процесі навчання. Наприклад, складання словників нових слів не лише допомагає запам'ятовувати їх, але й сприяє формуванню чітких асоціацій між словами та їх значеннями. Крім того, важливим етапом є аналіз значення слів у контексті, оскільки це дозволяє студентам зрозуміти не лише лексичні одиниці, а й особливості їх використання в різних мовних ситуаціях. Це також дає можливість побачити багатозначність слів і варіативність їх застосування, що є критично важливим для розвитку мовної гнучкості (Біляєв, 39).

Ще одним корисним завданням є пошук синонімів та антонімів до нових слів, що допомагає студентам не лише збагачувати свій лексичний запас, але й краще розуміти відтінки значень слів, що є важливим для ефективного та точного їх використання. Такі вправи сприяють розвитку здатності бачити лексичні зв'язки між словами і покращують загальну мовленнєву компетенцію. Крім того, створення власних речень з новими лексичними одиницями допомагає студентам практично застосовувати вивчені слова в реальних мовних ситуаціях, що наближає їхнє навчання до реального використання мови.

На думку Біляєва, «аналітична робота з текстом стимулює розвиток мовної інтуїції та здатності самостійно вибудовувати лексичні зв'язки, що є важливим кроком до активного використання нових слів у мовленнєвій практиці». Це означає, що студентам важливо не лише ознайомлюватися з новими словами, але й активно працювати з ними, що допомагає їм краще

усвідомити значення слів та їх функціонування в різних контекстах. Таким чином, методика Біляєва сприяє розвитку не тільки лексичного, але й когнітивного рівня мовної компетенції, що є необхідним для досягнення високого рівня володіння мовою (Біляєв, 40).

Науковець О. Біляєв також підкреслює важливість поєднання читання з іншими видами діяльності, що сприяє кращому засвоєнню лексики. Наприклад, він пропонує використовувати творчі завдання на основі прочитаного, такі як написання есе або дискусії на тему тексту. Це дозволяє студентам використовувати нові лексичні одиниці в різних комунікативних ситуаціях, тим самим закріплюючи їх в активному словниковому запасі. Він наголошує: «Творчі завдання на основі прочитаного не лише активізують лексичний запас студентів, але й формують здатність до гнучкого використання лексики в усному та писемному мовленні» (Біляєв, 40).

Варто зазначити, що О. Біляєв наголошує на важливості роботи з різними жанрами літератури, від класичної до сучасної прози, оскільки кожен жанр має свою специфіку вживання лексики. За його словами, «читання різножанрових текстів сприяє кращому розумінню стилістичних особливостей мови, адже кожен жанр відображає своєрідний лексичний склад та характерні вирази». Читання літератури різних жанрів дозволяє студентам зіткнутися з широким спектром лексичних одиниць, від формальних і книжкових виразів до розмовних ідіом та фразеологізмів. Це сприяє не тільки розширенню словникового запасу, але й глибшому розумінню стилістичних та комунікативних особливостей мови, що допомагає студентам адаптувати своє мовлення відповідно до контексту (Біляєв, 41).

Далі, дослідник підкреслює важливість інтерактивного підходу до навчання лексики через літературу. Він пропонує використовувати групові дискусії та обговорення прочитаних текстів, де студенти мають можливість використовувати нові лексичні одиниці в усному мовленні. Біляєв зазначає, що «дискусії на основі літературних текстів не лише активізують лексичний

запас, а й розвивають уміння виражати свої думки в різних мовленнєвих ситуаціях». Такий підхід дозволяє не тільки закріплювати нові слова, а й формувати навички спонтанного мовлення, що є важливим для формування повноцінної мовленнєвої компетенції (Біляєв, 43).

Крім того, науковець О. Біляєв підкреслює роль контекстуального аналізу у формуванні активного лексичного запасу. Він зазначає, що студенти повинні навчитися розпізнавати та використовувати лексичні одиниці відповідно до мовленнєвих ситуацій, які вони зустрічають у текстах. За його словами, «аналіз контексту допомагає студентам зрозуміти, як саме слова функціонують у мові, в яких ситуаціях їх краще використовувати, і які значення вони можуть набувати». Такий підхід сприяє не лише запам'ятовуванню слів, але й їхньому активному використанню в мовленнєвій практиці (Біляєв, 43).

Серед зарубіжних науковців слід відзначити роботи Джона Сінклера (John Sinclair), який у своїй теорії «корпусної лінгвістики» наголошує на важливості аналізу частоти використання слів у реальних мовних ситуаціях. Він запропонував новий підхід до вивчення лексики, який базується на аналізі великих обсягів текстових даних – так званих «корпусів», що є колекціями автентичних мовних матеріалів. Сінклер підкреслює, що використання корпусів дозволяє отримати точну інформацію про те, як часто і в яких контекстах використовуються ті чи інші лексичні одиниці, що робить вивчення мови більш наближеним до реальної мовленнєвої практики. Зокрема, він зазначає: «тільки через аналіз автентичних текстів ми можемо зрозуміти справжнє вживання лексики у повсякденному житті» (Sinclair, 245).

Крім того, Сінклер вважає, що вивчення лексики через корпуси текстів є надзвичайно ефективним, оскільки це дозволяє студентам зустрічатися з реальними прикладами вживання слів, а не лише з їх теоретичними описами у словниках чи граматиках. Він підкреслює, що часто слова мають різні значення і вживаються в різних лексичних поєднаннях залежно від

контексту, і саме корпуси допомагають студентам побачити ці варіації. За його словами, «значення слова може значно змінюватися залежно від його колокацій, і саме аналіз корпусу дає можливість виявити такі особливості». Таким чином, робота з корпусами надає студентам цінну можливість ознайомитися з багатогранністю значень лексичних одиниць, що важливо для формування активного словникового запасу (Sinclair, 245).

Також важливо зазначити, що аналіз частотності слів у корпусах дозволяє визначити, які лексичні одиниці є найбільш поширеними в певних жанрах чи типах текстів, що допомагає студентам орієнтуватися на найбільш уживану лексику. Сінклер підкреслює: «частотний аналіз допомагає відокремити найбільш необхідну лексику для вивчення, що особливо важливо для навчання іноземної мови». Це дозволяє викладачам ефективніше планувати навчальні матеріали, фокусуючись на тих лексичних одиницях, які мають найбільше практичне значення для студентів (Sinclair, 247).

Особливу увагу Сінклер приділяє концепції «лексичних блоків» або «лексичних кластерів» (lexical chunks), що означає, що слова рідко вживаються ізольовано, а частіше зустрічаються в усталених комбінаціях або фразах. Науковець підкреслює, що саме вивчення лексики через такі блоки дозволяє студентам більш природно використовувати мову. Він стверджує: «лексичні блоки є фундаментальними одиницями мовлення, які часто використовуються в спонтанному мовленні, і їх вивчення сприяє швидкому та ефективному засвоєнню нової лексики». Використання корпусів дозволяє виявити ці сталі вирази та сприяти тому, щоб студенти запам'ятовували й використовували їх як цілісні одиниці, а не намагалися вивчати слова окремо. Такий підхід забезпечує більш автентичне і природне використання лексики в мовленні (Sinclair, 247).

Крім того, такий підхід має величезне значення для розвитку активного лексичного запасу, оскільки студенти не просто заучують окремі слова, а вивчають їх у природному контексті, що допомагає краще розуміти, коли і як їх використовувати. Сінклер наголошує, що вивчення слів у контексті їх

типових колокацій дозволяє зрозуміти, як формується значення в мові». Це сприяє тому, щоб студенти могли не лише впізнавати слова, а й активно використовувати їх у мовленні. Аналіз корпусів допомагає виявити колокації – часті сполучення слів, що додають глибшого розуміння мовних структур і сприяють активному засвоєнню лексики (Sinclair, 248).

До того ж, його дослідження дозволяють не лише фіксувати частотність слів, але й аналізувати типові граматичні структури, в яких вони вживаються, що допомагає студентам розуміти, як лексика взаємодіє з граматиною у реальних мовних ситуаціях. Сінклер зазначає: розуміння того, як лексичні одиниці функціонують у різних граматичних контекстах, є ключем до їх успішного використання». Таким чином, корпусний підхід надає можливість не тільки опанувати нові лексичні одиниці, але й розвинути навички їхнього правильного використання у граматичних структурах (Sinclair, 249).

Дослідження Пола Нейшна (Paul Nation) також мають значний вплив на вивчення лексики, зокрема в контексті розвитку методик, що сприяють ефективному засвоєнню мовного матеріалу. Він, як і Джон Сінклер, підкреслює важливість використання «лексичних блоків» (lexical chunks), які дозволяють студентам краще запам'ятовувати не окремі слова, а готові фрази чи вирази. Нейшн наголошує: «Засвоєння лексичних блоків сприяє швидкому та природному використанню мови, оскільки мовлення, як правило, складається з усталених виразів, а не окремих слів». Це перекликається з теорією Сінклера, який також стверджував, що аналіз корпусів допомагає ідентифікувати найуживаніші комбінації слів і таким чином сприяє їх активному використанню в мовленні (Nation, 317).

Необхідно зазначити, що Нейшн розробив стратегії для інтеграції лексичних блоків у навчальний процес. Він пропонує виконувати вправи, які включають повторення, активне використання та адаптацію цих блоків у різних контекстах, що допомагає студентам закріпити їх у пам'яті. Подібно до підходу Сінклера, який акцентує увагу на частотності лексичних одиниць у корпусах, Нейшн вважає, що для ефективного запам'ятовування слід

зосередитися на часто вживаних фразах та колокаціях. «Часте повторення та використання лексичних блоків у різних ситуаціях допомагає студентам оволодіти мовою як засобом комунікації, а не лише теоретичним знанням» (Nation, 319).

З огляду на це, обидва дослідники наголошують на необхідності створення умов для активного використання лексики. Сінклер звертає увагу на те, що «вивчення лексичних одиниць через аналіз корпусів забезпечує автентичність мовного досвіду студентів», а Нейшн доповнює цю ідею, розробляючи методики, які спрямовані на повторне використання лексичних блоків у різних контекстах. Наприклад, студентам пропонується працювати над створенням діалогів або сценок, де вони застосовують вивчені вирази, що забезпечує практичне закріплення знань у мовленнєвій діяльності (Sinclair, 251).

Дослідження Пола Нейшна також підкреслює важливість частотності використання певних виразів у навчанні лексики. Він акцентує увагу на тому, що зосередження на найбільш уживаних лексичних блоках сприяє досягненню комунікативної ефективності. Нейшн стверджує, що «використання частотних лексичних одиниць у навчанні дозволяє студентам швидше переходити до активного мовлення, зменшуючи кількість помилок». Це забезпечує поступове зростання їхнього активного словникового запасу та вдосконалення мовленнєвої компетенції, що є важливим для вільного володіння іноземною мовою (Nation, 320).

Можна відзначити, що метод «лексичних блоків» передбачає не лише заучування окремих слів, але й опанування готових фраз та виразів, що дозволяє зменшити кількість граматичних помилок під час спілкування. Нейшн підкреслює: «Лексичні блоки повинні використовуватися для розвитку комунікативних навичок, оскільки це допомагає робити мовлення більш природним та автентичним». Наприклад, студентам можна запропонувати вивчати сталий вираз “take into account” як цілісний лексичний блок, а не намагатися запам'ятати окремо кожне слово. Це сприяє

тому, що під час мовлення вони одразу використовують усталені фрази, що підвищує їхню впевненість у власних мовних навичках (Nation, 329).

Для ефективного використання лексичних блоків Нейшн пропонує різні практичні завдання, які інтегрують нові вирази у мовленнєву діяльність студентів. Наприклад, можна використовувати вправи на складання діалогів, де студентам пропонується включити певні лексичні блоки у свої репліки. Також можна проводити рольові ігри, в яких студенти використовують лексичні блоки в умовах наближених до реальних життєвих ситуацій, таких як обговорення планів, вираження думок або вирішення проблем. Це створює можливості для повторення та активного використання виразів у різних контекстах, що є важливим для закріплення нових знань (Nation, 329).

Додатково, Нейшн радить звертати увагу на колокації – часті сполучення слів, що допомагають студентам краще розуміти, які слова вживаються разом. Він наголошує, що «освоєння колокацій є ключовим для формування активного лексичного запасу, оскільки це сприяє природності мовлення». Наприклад, для вивчення слова “make” можна вивчити такі колокації, як “make a decision”, “make progress” або “make an effort”. Це дозволить студентам легше і швидше використовувати нові слова у правильних мовних контекстах (Nation, 332).

Таким чином, наукові дослідження як українських, так і зарубіжних фахівців пропонують різноманітні методики аналізу лексичних одиниць для формування активного лексичного запасу. Інтеграція корпусних досліджень, читання текстів, вивчення лексичних блоків та контекстуального аналізу слів є ефективними засобами для досягнення високого рівня володіння мовою студентами-філологами.

РОЗДІЛ II. ПРАКТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТВОРУ “BEFORE THE PARTY” ВІЛЬЯМА МОЕМА

У ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ АКТИВНОГО ЛЕКСИЧНОГО ЗАПАСУ СТУДЕНТІВ

2.1 Загальний огляд та аналіз лексичного складу твору “Before the party” Вільяма Моєма

Лексичний склад будь-якого літературного твору є ключовим елементом аналізу, оскільки саме через мову автор передає ідеї, створює атмосферу та формує характер персонажів. Твір “Before the Party” В. Моєма, опублікований у 1922 році, відображає соціальні, культурні та моральні дилеми британського суспільства початку ХХ століття через специфічну мову та стиль автора. Лексичний склад цього оповідання допомагає зрозуміти як характер персонажів, так і соціальні проблеми, які Моєм висвітлює у своїй творчості.

Лексичний склад твору “Before the Party” можна охарактеризувати як реалістичний, з особливою точністю та лаконічністю, що є типовими для стилю Вільяма Моєма. Автор застосовує просту, але водночас виразну та багатозначну мову, яка сприяє глибшому розумінню не лише сюжетної лінії, а й соціальних та моральних аспектів життя британського середнього класу. Завдяки чітким та інформативним висловам, Моєм вдається відтворити атмосферу повсякденного життя, його проблеми й дилеми, з якими стикаються персонажі. Вибір лексичних одиниць відображає внутрішні конфлікти героїв та їхні переживання, акцентуючи увагу на моральних протиріччях, що стоять перед ними. Лаконічність мови дозволяє створити точні, а іноді й саркастичні діалоги, що додає тексту глибини та водночас утримує увагу читача. Лексика твору відображає дві основні тенденції:

1. Високий рівень формальності та стриманості – цей аспект особливо помітний у діалогах між членами сім'ї Скіннерів, які дотримуються соціальних норм і етикету. Мова персонажів, особливо старшого покоління,

відзначається використанням офіційної лексики, стриманих епітетів і виразів, що підкреслює їхнє прагнення зберегти соціальний статус і зовнішню респектабельність.

2. Психологічна інтенсивність та внутрішній конфлікт – лексика, яка відображає внутрішній стан головної героїні Мілісент, є більш емоційною та відкрита до відтінків значень. Під час її зізнання про вбивство чоловіка Моем використовує вирази, що передають глибоке психологічне напруження, страх і почуття провини. Лексичні одиниці, що стосуються смерті, насильства та розпачу, контрастують з офіційною мовою світського спілкування та підкреслюють розрив між внутрішнім світом героїні та зовнішніми соціальними вимогами (Hastings, 12).

У творі “Before the Party” лексика пов’язана з кількома ключовими тематичними полями:

1. Соціальні відносини – тут домінують слова, що стосуються сімейних і суспільних обов’язків. Використовуються такі лексичні одиниці, як “society”, “respectability”, “manners”, що підкреслюють важливість соціального статусу для персонажів.

2. Колоніалізм і насильство – хоча твір не фокусується на описі життя в колоніях, лексика, пов’язана з цим контекстом, є важливою для розуміння фону подій. Моем використовує такі терміни, як “colonial officer”, “Borneo”, що акцентують увагу на колоніальному досвіді героїні та її чоловіка.

3. Психологічні стани – автор часто використовує лексеми, пов’язані з емоційними та моральними стражданнями, такими як “guilt”, “fear”, “confession”, що дозволяє зануритися у внутрішній світ Мілісент.

Для визначення, чи є лексичне покриття твору “Before the Party” достатнім для розуміння, а нова лексика релевантною для вивчення студентами, ми провели детальний аналіз тексту за допомогою

автоматизованого засобу перевірки лексики. Серед доступних інструментів ми обрали «Oxford Text Checker», оскільки цей застосунок базується на Оксфордському словнику – одній із найбільших лексичних баз даних, яка включає понад 2 мільярди слів, що охоплюють широкий спектр предметних галузей, контекстів, а також британський і американський варіанти англійської мови.

“Oxford Text Checker” аналізує текст на наявність слів, розподіляючи їх за рівнями від A1 до C1 відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (CEFR). Його основна мета – допомогти викладачам визначити лексичні одиниці, які є найважливішими для вивчення студентами на певному етапі їхнього мовного розвитку. Розробники програми зазначають, що цей інструмент спрямований не лише на спрощення відбору лексики для викладання, але й на заохочення студентів до активного використання словника для розширення знань про слова, які вони вже частково знають або активно використовують.

Застосунок показав, що значна частина лексики твору “Before the Party” відповідає рівню B2+, що вказує на те, що текст є складним, але доступним для студентів третього курсу філологічного напрямку, які мають відповідний рівень володіння англійською мовою. Окрім того, ми виявили, що твір містить низку лексичних одиниць рівня B2, які можуть бути корисними для розширення активного словникового запасу студентів.

Зважаючи на це, ми зосередилися не лише на словах рівня B2+ та C1, які, ймовірно, ще не є знайомими студентам, але й на лексемах рівня B2, які можуть слугувати основою для закріплення і вдосконалення знань. Таким чином, використання “Oxford Text Checker” допомогло визначити потенціал тексту “Before the Party” для навчальних цілей, особливо у контексті розвитку активної лексики студентів.

Аналіз лексики творів В. Моема привертає увагу дослідників не лише через його майстерність у зображенні психологічних аспектів персонажів, але й через вміння створювати соціальні портрети епохи. Моем, завдяки

своєму унікальному літературному стилю, передає не лише індивідуальні риси героїв, але й демонструє їхнє місце в суспільстві, використовуючи багатий та специфічний лексичний арсенал. У його творах, таких як "Before the Party", мова є засобом не лише комунікації, а й інструментом художнього вираження, що дає можливість заглибитися в культурні та соціальні особливості часу, в якому жили його герої (Hastings, 12).

У різних дослідженнях, як зарубіжних, так і українських літературознавців, підкреслюється, що лексичний склад його творів слугує інструментом для розкриття глибоких суспільних проблем, що дозволяє побачити трансформації соціальних цінностей і змінність людської поведінки під впливом зовнішніх чинників. Вивчення лексичних одиниць у текстах Моема дозволяє простежити, як письменник використовує слова та мовні конструкції для передачі психологічного напруження, виявлення контрастів між зовнішнім та внутрішнім світом героїв, а також для створення образу суспільства з його моральними дилемами і культурними кодами.

Річард (Richard Cordell), відомий британський літературознавець, наголошує на особливій ролі лексики в творах Вільяма Сомерсета Моема, особливо у "Before the Party". Лексичні засоби Моема виконують ключову функцію не лише у створенні соціального контексту, а й у виявленні прихованих моральних та психологічних аспектів життя персонажів. На думку Кордела, Моем майстерно використовує мову, щоб передати контраст між зовнішньою поведінкою героїв і їхньою внутрішньою боротьбою, наочно демонструючи їхній глибокий емоційний світ, часто прихований за маскою соціально прийнятної поведінки (Cordell, 240).

У своєму дослідженні "Somerset Maugham: a biographical and critical study" Кордел детально аналізує, як лексика Моема вказує на соціальні конфлікти та лицемірство британського суспільства. Літературознавець наголошує, що Моем досягає цього ефекту за допомогою лаконічної, але багатозначної лексики. Він використовує мінімалістичні, проте виразні

мовні засоби для передачі глибини емоційних станів персонажів, підкреслюючи психологічну напругу та внутрішні конфлікти, які зіштовхуються з соціальними нормами і очікуваннями (Cordell, 240).

Кордел наголошує, що стислість і економність мови Моема не лише додають творам лаконічності, а й стають потужним інструментом для критики соціальних стереотипів, які приховані за видимою простотою спілкування. Авторські рішення Моема, зокрема в діалогах, допомагають розкрити поверхову буденність і приховані конфлікти, демонструючи, як суспільні умовності проникають у повсякденну взаємодію героїв. Такий підхід виводить літературні аспекти на новий рівень, адже завдяки цьому стилю студенти-філологи не лише збагачують активний лексичний запас, але й заглиблюються у критичний аналіз тексту, вчать розпізнавати підтексти та вловлювати мовні деталі, що збагачують їхнє розуміння соціокультурного контексту (Cordell, 242).

Тед Морган (Ted Morgan) у своїй праці “Maugham: A Biography Paperback” досліджує, як лексика, пов’язана з колоніалізмом, у творах Сомерсета Моема не лише відтворює зовнішні атрибути колоніального життя, але й виконує важливу функцію у розкритті моральних та психологічних наслідків для персонажів, що потрапили в екзотичні й водночас жорстокі умови цього світу. Морган підкреслює, що через ретельно підібрані слова, які передають атмосферу віддалених куточків Британської імперії, Моем вдало передає зіткнення культур і цивілізацій, що проявляється на рівні повсякденної комунікації, побуту та сприйняття «іншого». За словами Моргана, лексика колоніалізму у Моема не лише описує природу цих конфліктів, а й глибоко проникає у внутрішній світ його героїв, показуючи, як зіткнення з «чужим» призводить до змін у їхніх особистостях (Morgan, 25).

Особливу увагу Морган приділяє тому, як мова Моема передає відчуття фізичної та емоційної ізоляції персонажів, які опиняються відірваними від батьківщини та звичних соціальних норм. Віддаленість від британських

традицій часто загострює їхню психологічну нестійкість і призводить до відчуття самотності та духовного розпачу. Зокрема, герої, що не можуть знайти моральних опор у новому середовищі, потрапляють у стан духовної кризи або моральної деградації. Таким чином, Моем використовує лексику не тільки для створення екзотичного фону, але й для того, щоб підкреслити вплив колоніальних умов на внутрішній світ персонажів (Morgan, 26).

Морган також наголошує, що лексика, пов'язана з жорстокістю і несправедливістю колоніальної системи, посилює відчуття постійної небезпеки і ворожого середовища, яке оточує героїв творів Моема. На його думку, Моем майстерно використовує лексичні одиниці для того, щоб підкреслити гнітючий вплив колоніальних норм і світогляду на психіку своїх персонажів. Персонажі Моема опиняються в ситуації, де соціальні та расові упередження примушують їх переглядати та навіть змінювати свої моральні принципи, що нерідко призводить до внутрішнього конфлікту. В умовах соціального тиску, який диктується імперською системою, мова стає для них своєрідним інструментом, що виконує подвійну функцію: з одного боку, вона приховує страх та невпевненість, а з іншого – викриває внутрішню кризу та суперечності, які приховані за зовнішнім фасадом імперської могутності (Morgan, 26).

У творі "Before the Party" Моем за допомогою лексики розкриває глибокі протиріччя між офіційною ідеологією колоніального суспільства та реальністю, з якою стикаються його представники. Лексичний вибір автора формує певний наратив, де підкреслюється хиткість, а іноді й облудність ідей про перевагу європейської культури. Це виражається не тільки у взаємодії персонажів, але й у тому, як вони комунікують свої внутрішні переживання. Таким чином, мова слугує не лише засобом передачі інформації, а й маркером глибинних емоцій і думок, які неможливо висловити відкрито через тиск суспільства. У цьому аспекті твір Моема є надзвичайно корисним для розвитку активного лексичного запасу студентів філологічного

спрямування, оскільки він демонструє багатство англійської мови для вираження складних емоційних станів та міжкультурних контрастів.

Роберт Калдер (Robert Calder) у своїй праці “Willie: The Life of W. Somerset Maugham” досліджує майстерне використання Сомерсетом Моємом лексичних засобів для створення глибоких та багатосарових психологічних портретів його персонажів. Зокрема, він звертає увагу на вибір автора, який у творі “Before the Party” обирає такі лексичні одиниці, що акцентують не стільки на фізичних діях персонажів, скільки на їхніх емоційних станах, внутрішніх переживаннях та конфліктах. Такий підхід дозволяє Моємові розкрити приховані мотиви, страхи та суперечності, що лежать в основі поведінки героїв, і тим самим створити атмосферу психологічного напруження та глибини (Calder, 91).

Важливим аспектом, який виділяє Калдер, є цілеспрямоване використання Моємом складних психологічних термінів та емоційно забарвлених лексем, що стимулює читача заглибитися в аналіз внутрішнього світу персонажів. Такий стиль написання допомагає створити у читача відчуття повного занурення в емоційну сферу героїв, спонукаючи його до рефлексії і критичного осмислення їхніх почуттів та поведінки. Це особливо важливо для студентів філологічних спеціальностей, оскільки знайомство з глибинною лексикою та різноманітними емоційними відтінками в англійській мові сприяє розвитку активного лексичного запасу (Calder, 91).

Калдер підкреслює, що лексика у цьому творі виступає інструментом для відображення психологічних змін та емоційних зрушень. Моєм використовує слова, які тонко передають нюанси емоційних станів, таких як тривога, сумнів, страх чи пригніченість, що допомагає читачеві відчувати психологічну напруженість персонажів. Наприклад, замість того, щоб прямо описувати конфлікти чи вчинки героїв, автор звертається до мови, яка показує їхні приховані емоції та протиріччя між тим, що вони кажуть і що відчують насправді. Таким чином, лексика стає ключем до розуміння

внутрішніх конфліктів і мотивів персонажів, відкриваючи їхню емоційну природу (Calder, 96).

За словами Роберта Калдера, Моему притаманний унікальний підхід до створення психологічно глибоких і складних персонажів, що значною мірою базується на його економії у використанні деталей і символів. Такий підхід дозволяє Моему уникати зайвої деталізації дій, натомість концентруючи увагу читача на психологічних аспектах взаємодії між героями. Це не лише додає творові інтимності, а й надає йому додаткової глибини, оскільки читач занурюється в емоційний світ персонажів і стає свідком їхніх внутрішніх конфліктів та переживань. Лексичні одиниці, підібрані Моемом, стають не просто інструментом для опису ситуацій, але й відображенням емоційних коливань героїв. Мова автора перетворюється на дзеркало, яке показує складну психологічну гру персонажів, де кожне слово, інтонація чи образ відіграють важливу роль у розкритті прихованих почуттів і конфліктів. Це підсилює відчуття ізоляції та відчуженості, яку переживають герої, адже вони, замикаючись у власних емоціях, часто не можуть знайти вихід із своїх внутрішніх лабіринтів (Calder, 103).

Селіна Гастінгс (Selina Hastings), у своєму ґрунтовному дослідженні “The Secret Lives of Somerset Maugham”, аналізує лінгвістичні та стилістичні прийоми, за допомогою яких Вільям Сомерсет Моем передає непрості соціальні й моральні питання, зокрема в контексті британського суспільства початку ХХ століття. Вона підкреслює, що вибір лексики, який використовує автор, є не лише засобом передачі інформації, але й важливим інструментом для розкриття таких складних тем, як лицемірство, соціальні конфлікти, моральні компроміси та подвійні стандарти, що пронизують різні суспільні шари. У своєму аналізі Гастінгс звертає увагу на те, як у творі “Before the Party” Моем майстерно використовує лексичні засоби для створення напруженої атмосфери між зовнішньою респектабельністю і внутрішньою боротьбою героїв (Hastings, 12).

Гастінгс зазначає, що через ретельно підібрані слова автор акцентує увагу на соціальних ролях, які змушені виконувати персонажі, підпорядковуючись загальноприйнятим нормам поведінки й очікуванням. При цьому, за допомогою мови, Моем викриває їхні приховані емоції та моральні дилеми, створюючи потужний контраст між маскою пристойності й правдивими почуттями, що існують за межами суспільних правил. Цей аспект мовної майстерності Моема є важливим для теми дипломної роботи «Розвиток активного лексичного запасу студентів 3 курсу філологічного спрямування засобами твору Вільяма Моема “Before the Party”». Аналіз лексики та стилістики в цьому творі не лише розкриває соціальні проблеми, але й пропонує студентам розуміння того, як слово може виступати засобом впливу та вираження складних моральних питань, що є вагомим кроком у формуванні активного словникового запасу та розвитку мовної чутливості (Hastings, 12).

Гастінгс наголошує, що лексика служить не лише для опису подій чи характеристик, а й для розкриття соціальних і культурних контекстів, які приховують лицемірство тогочасного британського суспільства. Наприклад, використання ввічливих, формальних виразів у діалогах персонажів часто маскує їхні справжні думки та почуття, підкреслюючи подвійність моралі, що панує у суспільстві. Ці лексичні засоби демонструють, як соціальні норми змушують людей пригнічувати свою індивідуальність та емоції, сприяючи створенню глибоких внутрішніх конфліктів (Hastings, 12).

У своїх дослідженнях Селіна Гастінгс підкреслює майстерність Вільяма Моема в застосуванні точних та стриманих лексичних конструкцій для розкриття соціальних протиріч. Моем тонко маніпулює словниковим вибором, щоб передати атмосферу прихованого конфлікту, який виникає між персонажами, що живуть у світі суворих соціальних норм. Наприклад, в описах звичайних предметів побуту або нюансів поведінки під час вечірки, він створює образи, що на перший погляд виглядають буденними, але насправді містять глибші підтексти про соціальний устрій. Через такі описи

письменник підкреслює соціальні рамки, що регулюють поведінку персонажів, навіть якщо це йде врозрід із їхньою природною емоційністю або чесністю (Hastings, 15).

Такий підхід особливо значущий у контексті вивчення лексики: Моем використовує конкретні слова та фрази для викриття надуманості та фальші, притаманних умовностям вищого суспільства. Водночас його стримана манера написання залишає читачеві простір для критичної оцінки цього «пристойного» світу. Гастінгс наголошує, що завдяки такому стилю Моем не лише занурює читача у внутрішній світ героїв, але й дозволяє побачити їхні справжні почуття, приховані за масками зовнішньої ввічливості та соціальної коректності (Hastings, 16).

Лексичний склад твору “Before the Party” В. С. Моема є багат шаровим та багатозначним, відображаючи як соціальні, так і психологічні аспекти життя персонажів. Використання Моемом формальної лексики для відображення соціальної позиції персонажів контрастує з більш емоційно насиченими виразами, що передають їхні внутрішні переживання. Українські та зарубіжні дослідники сходяться на думці, що лексика твору є важливим засобом для розкриття глибоких моральних і психологічних дилем, що відображаються у взаємодії персонажів та їхньому ставленні до соціальних норм.

2.2 Прийоми та технології розвитку активного лексичного запасу студентів-філологів засобами лексичного складу твору Вільяма Сомерсета Моема “Before the Party”

Важливим для розвитку лексичного запасу є вибір текстів із достатнім рівнем лексичного складу, тобто таких, які містять як відомі слова, що дозволяють студентам зрозуміти загальний зміст, так і нові лексичні одиниці, що стимулюють розвиток мовних знань. За словами І. Підласого,

“літературні тексти, які містять відповідний обсяг відомої лексики, сприяють успішному сприйняттю і засвоєнню нових мовних одиниць, а також формуванню вміння використовувати їх у практиці”. Це свідчить про те, що правильний вибір текстів не лише впливає на мотивацію студентів, але й сприяє збагаченню їхнього словникового запасу (Підласий, 96).

На думку А. Кузьмінського, «якість лексичного складу прямо пропорційна ефективності процесу навчання: чим вищим є рівень лексики, тим легше студенту засвоювати нову лексику». Це підкреслює важливість забезпечення балансу між знайомими та новими словами, оскільки це створює середовище, в якому студенти можуть не лише вчити нову лексику, але й активно її використовувати у різних комунікативних ситуаціях. Таким чином, вибір текстів із належним рівнем лексичного складу стає ключовим фактором у формуванні успішних мовних компетенцій студентів, дозволяючи їм розвивати не лише лексичний запас, але й загальне розуміння та сприйняття мовного матеріалу (Кузьмінський, 131).

Для розвитку активного словникового запасу студентів-філологів важливе застосування різноманітних прийомів і технологій, що сприяють систематизації та засвоєнню нової лексики. Зокрема, попереднє навчання лексики є одним із найефективніших методів, оскільки дозволяє студентам ознайомитися з ключовими словами та виразами ще до читання тексту, що зменшує когнітивне навантаження під час сприйняття інформації. Як зазначає І. Підласий, «попереднє навчання лексики формує базу для більш глибокого і осмисленого сприйняття тексту, зменшуючи при цьому відчуття стресу у студентів». Цей підхід не тільки сприяє глибшому розумінню змісту, але й підвищує впевненість студентів у їхніх мовних здібностях (Підласий, 96).

Лексика тексту варіюється від опису емоцій до детального зображення характерів і навколишнього середовища, що створює виразну атмосферу та дозволяє студентам розширити свій словниковий запас.

1. Емоції та почуття

Ця категорія включає слова, які допомагають передати глибину переживань персонажів, їхні внутрішні конфлікти та реакції на події:

- **Disapproval** (несхвалення)
- **Composure** (самовладання)
- **Anxiety** (тривога)
- **Frustration** (роздратування)
- **Embarrassment** (зніяковілість)
- **Guilt** (почуття провини)
- **Sorrow** (печаль)
- **Irritation** (роздратування)
- **Relief** (полегшення)
- **Contentment** (задоволення)

2. Опис характеру та поведінки

Лексика цієї групи дозволяє яскраво окреслити характери героїв, їхню манеру поведінки та взаємодії:

- **Stern** (суворий)
- **Flamboyant** (яскравий, екстравагантний)
- **Modest** (скромний)
- **Reserved** (стриманий)
- **Hypocritical** (лицемірний)
- **Judgmental** (схильний до осуду)
- **Indulgent** (поблажливий)

- **Stubborn** (впертий)
- **Submissive** (покірний)
- **Authoritative** (владний)

3. Природа та оточення

Моем використовує насичену лексику для опису природи, що створює атмосферу жаркого тропічного клімату:

- **Oppressive** (гнітючий)
- **Humid** (вологий)
- **Veranda** (веранда)
- **Sunlight** (сонячне світло)
- **Shade** (тінь)
- **Foliage** (листя)
- **Tropical** (тропічний)
- **Misty** (туманний)
- **Garden** (сад)
- **Lush** (буйний, густий)

4. Одяг та зовнішній вигляд

Опис зовнішності й одягу персонажів допомагає краще зрозуміти їхній статус і характер:

- **Frock** (сукня)
- **Gown** (вечірнє вбрання)
- **Suit** (костюм)
- **Flamboyant** (екстравагантний)
- **Fashionable** (модний)
- **Shabby** (поношений)
- **Tidy** (охайний)

- **Accessories** (аксесуари)
- **Elegant** (елегантний)
- **Casual** (повсякденний)

5. Соціальні події та взаємодії

Ця група лексики охоплює слова, що описують соціальні ситуації, підготовку до подій і спілкування:

- **Party** (вечірка)
- **Gathering** (зібрання)
- **Tea** (чаювання)
- **Preparation** (підготовка)
- **Etiquette** (етикет)
- **Conversation** (розмова)
- **Misunderstanding** (непорозуміння)
- **Apology** (вибачення)
- **Custom** (звичай)
- **Family dynamics** (сімейна динаміка)

6. Мораль і суспільство

Моем майстерно передає соціальні норми й моральні цінності через лексику, яка підкреслює контекст взаємодії персонажів:

- **Propriety** (дотримання пристойності)
- **Scandal** (скандал)
- **Hypocrisy** (лицемірство)
- **Respectability** (респектабельність)
- **Reputation** (репутація)
- **Conventions** (конвенції)
- **Social norms** (соціальні норми)

- **Expectations** (очікування)
- **Upbringing** (виховання)
- **Morality** (моральність)

Читання з підтримкою контексту є ще одним важливим елементом. Студенти можуть використовувати контекстуальні підказки для здогадування значення нових слів, що сприяє формуванню асоціативних зв'язків та глибшому запам'ятовуванню. Ю. Зацний підкреслює, що «здатність розуміти значення слова через контекст є ключовою для розвитку активного словникового запасу, адже вона дозволяє створити міцні асоціативні зв'язки». Контекстуалізація лексики дозволяє студентам краще зрозуміти її використання в реальних комунікативних ситуаціях (Зацний, 69).

Лексичні картки та глосарії допомагають студентам організувати нову лексику, а також забезпечують зручний спосіб для її повторення та запам'ятовування. Студенти можуть створювати власні картки, де з одного боку записано слово, а з іншого – його значення, приклади використання або синоніми (Додаток 1). Це підсилює не лише запам'ятовування нових слів, а й їхнє активне використання в мовленні. За словами І. Зайченко використання лексичних карток є ефективним методом, що сприяє тривалому запам'ятовуванню та активному використанню нової лексики (Зайченко, 26).

Аналіз лексичних полів дозволяє студентам вивчати групи слів, пов'язані спільною темою або явищем. Цей підхід допомагає зануритися у зміст тексту, адже, вивчаючи лексичні поля, студенти можуть краще зрозуміти соціокультурні та емоційні контексти, що стоять за певною лексикою. Як зазначає Л. Кутенко, «аналіз лексичних полів дозволяє створити цілісну картину семантики тексту, що сприяє його глибшому розумінню». Наприклад, аналіз лексичних полів, пов'язаних із класовими взаєминами в новелі, допоможе студентам краще зрозуміти соціальну структуру, яка описується в творі (Кутенко, 167).

Аналіз лексичних полів також може включати обговорення мовних зворотів і фраз, які відображають соціальні норми та цінності, що підкреслюють культурні аспекти епохи. Це створює можливість для багатогранного підходу до вивчення тексту, де студенти можуть розглядати не лише лексичний аспект, але й культурні та соціальні контексти, що надає їм розуміння як самого твору, так і англійської культури в цілому.

Лексичне поле «Природа та клімат»

Fill in the gaps with the words from the vocabulary box 'Nature and climate' that best fit the context (Вставте слова з лексичного поля "Природа та клімат", які найкраще відповідають контексту).

1. The atmosphere in the garden was _____ (oppressive, refreshing) because of the hot tropical sun.
2. The lush _____ (foliage, frost) surrounded the terrace where the dinner was taking place.
3. The weather was _____ (misty, clear), which added to the mystery of the party.

Describe the difference between the climate of the tropics and the climate of England using the words: humid, sultry, refreshing, chilly (Опишіть різницю між кліматом тропіків і кліматом Англії, використовуючи зазначені слова).

Лексичне поле «Соціальні події та взаємодії»

Describe how the family prepared for the party using the words: party, preparation, gathering, tea, misunderstanding (Опишіть, як родина готувалася до вечірки, використовуючи зазначені слова).

Imagine yourself as a guest at a party. Describe your interaction with the hosts using the words from this vocabulary box (Уявіть себе гостем на вечірці. Опишіть вашу взаємодію з господарями, використовуючи слова з цього лексичного поля).

Лексичне поле «Емоції та почуття»

Divide the following words into two groups: positive and negative emotions (Розподіліть наведені слова на дві групи: позитивні та негативні емоції).

relief, anxiety, sorrow, contentment, guilt, embarrassment, frustration, irritation

Translate sentences using new vocabulary (Перекладіть речення використовуючи нову лексику).

Після неприємної розмови з матір'ю Міллісент відчула сильний смуток.

Зустріч із сусідами викликала у Гаральда стривоженість.

Мати подивилася на сина з явним неодобренням.

Крім того, повторення та активне використання нової лексики в усних та письмових вправах є надзвичайно важливими. Наступна вправа спрямована на розвиток уміння студентів виявляти значення лексики в контексті та допомагає закріпити її.

Choose appropriate word in each sentence:

1. Millicent tried to _____ (maintain / avoid) her composure despite the awkward situation.
2. Harold's behavior was considered _____ (inappropriate / noble) by his family.
3. The family gathered for the afternoon tea under the _____ (veranda / tree).
4. The mother's tone was _____ (stern / cheerful) as she discussed the upcoming event.
5. The oppressive heat made everyone feel _____ (irritated / content).
6. Her gown was described as _____ (elegant / shabby), reflecting her status in society.
7. Millicent's actions were criticized as _____ (hypocritical / modest) by her judgmental relatives.
8. The lush _____ (garden / carpet) provided a beautiful backdrop for the afternoon gathering.
9. Harold felt _____ (guilt / pride) after revealing his secret to Millicent.
10. The father's _____ (authoritative / indifferent) voice silenced any further objections.

Наступна вправа дозволяє студентам зрозуміти відтінки значень слів та розвинути вміння використовувати синоніми і антоніми у власному мовленні.

Find synonyms and antonyms for next words:

Flamboyant

Oppressive

Composure

Gathering

Sultry

Reserved

Contentment

Студенти можуть брати участь у дискусіях, писати есе чи проводити презентації, у яких активно використовуватимуть нові слова. Це не лише зміцнює їхнє запам'ятовування, а й покращує загальні комунікативні навички. За словами Підласого активне використання нової лексики в комунікативних ситуаціях є важливим аспектом для формування навичок її практичного застосування. Таким чином, поєднання цих прийомів формує глибоке розуміння тексту, сприяє розвитку мовних компетенцій студентів і робить процес навчання більш ефективним та інтерактивним (Підласий, 115).

Крім того, використання інтерактивних елементів, таких як групові обговорення та ігри може підсилити ефект від вивчення нових слів. Наприклад, студенти можуть працювати в малих групах, обговорюючи значення термінів, які вони зустріли в тексті, і використовувати їх у своїх висловлюваннях. Це не лише підвищить їхню впевненість у використанні нової лексики, але й сприятиме розвитку комунікативних навичок. Обговорення етикету, наприклад, дозволяє студентам проаналізувати, як персонажі дотримуються або порушують соціальні норми під час вечірки.

Act out a dialogue between family members discussing preparations for a party. Use the following words:

1. Maintain
2. Appropriate
3. Modest
4. Oppressive
5. Cheerful

Для ефективного розвитку лексичного запасу студентів-філологів важливо використовувати сучасні технології, які забезпечують інтерактивність та активну участь у навчальному процесі. Технології, такі як

цифрові інструменти, корпусні дослідження та ігрові методи, створюють умови для засвоєння лексики та її практичного використання в різних контекстах.

1. Використання цифрових інструментів. Платформи, як Quizlet та Bamboozle (Додаток 2, 3), надають студентам можливість створювати власні набори лексичних карток, що полегшує вивчення нової лексики у зручному для себе режимі. Ці інструменти дозволяють додавати аудіо- та візуальний контент, що суттєво сприяє кращому запам'ятовуванню та засвоєнню слів. Наприклад, студенти можуть прослуховувати правильну вимову слів та переглядати зображення, пов'язані з їх значенням, що робить процес навчання більш динамічним і захоплюючим. Додатково, платформа Quizlet може використовуватися для ведення статистики прогресу студента, що допомагає відстежувати досягнення і підтримувати мотивацію до подальшого навчання.

2. Корпусні дослідження. Використання мовного корпусу, такого як British National Corpus, дозволяє студентам аналізувати частотність використання певних слів і виразів у реальних текстах. Це не лише розширює їх лексичний запас, але й надає цінні приклади вживання слів у різних контекстах. Студенти можуть бачити, як певні слова вживаються в різних стилях та жанрах, що сприяє формуванню більш комплексного уявлення про їх значення та вживання (Додаток 4).

3. Ігрові методи. Інтерактивні навчальні ігри, такі як лексичні квести або вікторини, стимулюють студентів до активного використання нової лексики. Використання ігрових елементів, як-от «словесні асоціації», «пазли зі словами» або рольові ігри на основі сюжету новели, робить процес навчання веселим і захоплюючим. Ігрові методи підвищують мотивацію, а також сприяють розвитку критичного мислення та креативності студентів, оскільки вони змушують їх шукати нові способи використання лексики в різних ситуаціях. Наприклад, у рольових іграх студенти можуть відтворювати сцени

з новели “Before the Party”, використовуючи нові слова в контексті, що зміцнює їх розуміння та запам'ятовування.

Лексичний квест 1: Полювання на слова

1. Знайдіть у тексті приклади слів, які належать до таких лексичних полів:
  - **Природа:** garden, veranda, tropical
  - **Емоції:** guilt, relief, irritation
  - **Характер:** modest, stern, hypocritical
2. Для кожного знайденого слова:
  - Запишіть його контекст (речення).
  - Сформулюйте власне речення з цим словом.

Вікторина 2: Вгадати слово

1. This word describes a person who hides his or her true intentions or feelings by being feignedly honest (Це слово описує людину, яка ховає свої справжні наміри або почуття, будучи удавано чесною).
  - **Відповідь:** Hypocritical
2. Це слово означає здатність зберігати спокій і контроль у стресовій ситуації (This word means the ability to remain calm and in control in a stressful situation).
  - **Відповідь:** Composure
3. Це опис атмосфери, яка відчувається надто важкою або гнітючою (This is a description of an atmosphere that feels too heavy).
  - **Відповідь:** Oppressive

Безперечно, твір Моема багатий на вживання як загальнолітературної, так і контекстуально забарвленої лексики, що дозволяє студентам не лише вивчати нові слова, але й розуміти особливості їхнього вживання в різних ситуаціях. Завдяки цьому, студенти мають змогу не тільки поповнювати свій словниковий запас, а й розвивати навички мовної інтуїції, що є ключовим елементом для вільного володіння мовою. Адже знання окремих слів не гарантує правильного їх використання в різноманітних стилістичних контекстах, і саме тому аналіз літературних текстів, таких як твори Моема, стає потужним інструментом у формуванні мовної компетенції. Це дозволяє зрозуміти, в яких випадках слова чи вирази можуть бути нейтральними, а в яких набувають певного емоційного чи стилістичного відтінку, що особливо важливо для розуміння та передачі смислових і культурних особливостей тексту. Вивчення таких аспектів є необхідним не лише для мовної грамотності, а й для розвитку аналітичного мислення, оскільки студенти починають краще розуміти тонкощі комунікації і культурні контексти, в яких мова функціонує (Hastings, 16).

У творі Вільяма Моема “Before the Party” мова персонажів насичена виразами, що яскраво демонструють соціальні відмінності, а також специфіку мовлення англійської буржуазії початку ХХ століття. Діалоги героїв не лише передають характерну атмосферу епохи, але й розкривають особливості комунікації представників вищих класів, для яких важливими є підтримка статусу та дотримання соціальних норм. Наприклад, такі побутові вирази, як “afternoon tea” (післяобідній чай) та “dinner party” (обідня вечірка), свідчать про специфічні ритуали і традиції, що вказують на соціальну належність персонажів. Ці вислови відображають повсякденне життя і звички вищого класу, наголошуючи на тому, наскільки важливими були формальні традиції та манери у суспільстві того часу.

Водночас, твір Моема використовує фразеологічні вирази, такі як “keeping up appearances” (підтримувати видимість) та “putting on a brave face”

(робити вигляд), що ілюструють глибокі внутрішні конфлікти персонажів. Ці фрази підкреслюють складну психологію героїв, які намагаються зберегти свій соціальний статус та захищати свою репутацію, незважаючи на особисті труднощі й моральні дилеми. Таким чином, через використання побутових та емоційно забарвлених виразів автор демонструє не лише мовну специфіку англійської буржуазії, але й внутрішні переживання, страхи і соціальний тиск, що супроводжує їхнє життя. Це надає читачеві розуміння того, як мовлення в літературному творі може відображати не тільки зовнішні обставини, але й внутрішні конфлікти персонажів, що, в свою чергу, робить аналіз твору надзвичайно цінним для студентів-філологів.

Моем використовує фразеологізми та ідіоми, які можуть стати предметом спеціального дослідження та аналізу.

1. **Break down** – зламати, зіпсувати (в значенні емоційного збої).
2. **Look after** – доглядати, піклуватися.
3. **Put up with** – терпіти, змиритися з чимось.
4. **Come up with** – придумати, вигадати.
5. **Get along with** – ладити, мати хороші стосунки.
6. **Bite the bullet** – прийняти важке рішення, терпіти труднощі.
7. **In the heat of the moment** – в пориві емоцій, без роздумів.
8. **A thorn in one's side** – біль у серці, джерело проблем.
9. **Go the extra mile** – докладати додаткових зусиль.
10. **Behind closed doors** – за закритими дверима, у таємниці.

Ці лексичні елементи не лише надають тексту яскравості і виразності, але й виконують функцію культурного коду, що дозволяє читачеві заглибитися в контекст соціальних норм і моральних дилем, властивих британському суспільству. Фразеологізми, що використовуються автором, часто виявляють глибокі ідеї та цінності, закладені в культурному коді.

Наприклад, деякі з них можуть відображати ставлення до емоційності, ролі статей у суспільстві чи навіть обмеження, накладені на особистість у соціумі (Hastings, 13-16).

Студенти-філологи можуть вивчати ці фразеологізми, аналізуючи їх походження та семантичне навантаження. Наприклад, Вільям Моем використовує вирази на кшталт “to put on a brave face” (робити вигляд, що все добре) або “to have a stiff upper lip” (зберігати гідність у важкій ситуації), які ілюструють ідею маскування справжніх емоцій під соціальними умовами. Ці фрази демонструють, як персонажі намагаються відповідати очікуванням суспільства, приховуючи свої справжні почуття.

Окрім цього, Моем вживає ідіому “to keep up appearances” (підтримувати видимість), яка підкреслює зусилля персонажів зберігати соціальний статус і враження на оточуючих, навіть якщо їхнє життя наповнене труднощами та переживаннями. Ця фраза стає особливо значущою в контексті буржуазного суспільства, де зовнішній вигляд часто є вирішальним у стосунках і сприйнятті.

Іншою важливою ідіомою є “to throw in the towel” (здаватися), що символізує момент, коли персонаж усвідомлює, що не може далі приховувати свої емоції або проблеми. Цей вираз ілюструє момент слабкості, що контрастує з ідеєю «підтримувати видимість», на яку натякає багато інших фраз у творі.

Також Моем вживає фрази, як-от “to let the cat out of the bag” (випустити kota з мішка), що означає ненавмисно розкрити таємницю. Ця ідіома відображає, як невмірна відвертість персонажів може призвести до конфліктів і викриттів, що знову ж таки вказує на соціальні динаміки, які панують у їхньому середовищі.

Аналізуючи ці вирази, студенти можуть виявити, як саме такі мовні конструкції відображають культурні, етичні та соціальні установки того часу,

розкриваючи складні механізми соціальної взаємодії. Вивчення цих фразеологізмів також сприяє розвитку навичок критичного мислення, оскільки студенти починають ставити під сумнів та аналізувати, чому ті чи інші мовні звороти використовуються в конкретних ситуаціях і які наслідки вони можуть мати для розуміння персонажів і сюжету.

Крім того, розгляд фрази “to dance around the issue” (танцювати навколо проблеми) дозволяє студентам дослідити, як персонажі уникають прямих розмов про свої справжні емоції та переживання, що відображає не лише їхні особисті страхи, але й соціальні норми, які вимагають обходити делікатні теми. Усі ці ідіоми в комплексі створюють розуміння того, як мова використовується для маніпуляції емоціями, соціальними стосунками та культурними очікуваннями, і підкреслюють важливість аналізу фразеологізмів у літературі як потужного інструменту для вивчення соціальних контекстів.

Крім того, Моем вживає ідіоми, які передають саркастичне ставлення автора до суспільних норм, такі як “to sweep under the carpet” (замітати під килим), що вказує на спроби уникнути вирішення проблем. Цей вислів підкреслює тенденцію персонажів і суспільства в цілому уникати обговорення неприємних тем або конфліктів, замість того щоб вирішувати їх відкрито. Наприклад, у сценах, де персонажі обговорюють свої фінансові проблеми або емоційні труднощі, але намагаються виглядати щасливими та успішними, ця ідіома стає символом їхньої неспроможності стикатися з реальністю.

Інші приклади ідіом, які Моем використовує, включають “to burn the candle at both ends” (горіти з обох кінців), що може описувати людей, які намагаються досягти успіху в багатьох сферах життя одночасно, але втрачають баланс і здоров'я. Ця фраза підкреслює напруження і виснаження персонажів, які прагнуть відповідати соціальним стандартам, але не можуть впоратися з їхніми вимогами.

Ще однією ідіомою, яку можна згадати, є “to bite the bullet” (прийняти неприємну ситуацію), що часто вживається, коли персонажі змушені стикатися з важкими реаліями життя. Ця фраза демонструє внутрішню боротьбу героїв, які, попри всі труднощі, намагаються знайти в собі сили рухатися далі, що робить їхні образи більш реалістичними та впізнаваними.

Завдяки вивченню цих фразеологізмів студенти можуть не лише збагатити свій словниковий запас, але й зрозуміти приховані соціальні та культурні аспекти тексту. Наприклад, аналізуючи ідіоми, студенти можуть виявити, як мовлення персонажів відображає їхні страхи, прагнення і конфлікти, а також досліджувати, як ці аспекти впливають на їхні стосунки з іншими людьми в контексті соціальних норм і очікувань. Таким чином, вивчення ідіом у творах Моема відкриває нові горизонти для розуміння літератури як соціального коментаря, а також сприяє розвитку навичок критичного мислення та аналізу тексту серед студентів-філологів.

Аналіз фразеологізмів у творі може також допомогти студентам усвідомити, як мова відображає цінності та конфлікти епохи, а також як вона впливає на сприйняття персонажів і їхньої поведінки. Вивчення фразеологічних одиниць дозволяє студентам зануритися в контекст твору, оскільки вони розкривають не лише мовні, але й соціокультурні нюанси, які роблять літературу живою та актуальною. Таким чином, дослідження лексики Моема у “Before the Party” стає не лише мовною вправою, а й способом осмислення важливих соціальних тем.

Кожен персонаж у творі Моема “Before the Party” має свій власний мовний стиль, що підкреслює їхній соціальний статус, характер і ставлення до світу. Моем використовує лексичні засоби, щоб тонко передати соціальні відмінності, психологічний стан персонажів та їхню взаємодію з оточуючими. Це дає студентам змогу вивчати різноманітність мовленнєвих засобів і аналізувати, як автор через мовлення персонажів передає їхні внутрішні риси, мотивацію і моральні дилеми.

Наприклад, мовлення персонажів середнього класу характеризується використанням фразових дієслів, які створюють враження невимушеної, розмовної атмосфери, але водночас виявляють соціальні обмеження і лицемірство. Висловлювання на кшталт “keep up appearances” (підтримувати видимість) або “play along” (грати роль) не лише відображають буденну реальність, але й натякають на внутрішні конфлікти та необхідність відповідати суспільним нормам, що не завжди збігаються з особистими переконаннями героїв.

Крім того, у мовленні персонажів вищого класу присутні елементи формальності та елітарності, які допомагають створити образи людей, що прагнуть до визнання та статусу. Наприклад, фраза “to rub elbows with” (зводити знайомства з) ілюструє прагнення персонажів до соціального підвищення та налагодження зв’язків. У цій атмосфері елітності може зустрічатися й вживання виразів на кшталт “to know which side one's bread is buttered” (знати, з ким вигідно дружити), що вказує на обачність і прагматизм у стосунках.

Мовлення персонажів, які намагаються зберегти своє обличчя у суспільстві, наповнене фразами на кшталт “to toe the line” (дотримуватись правил) та “to play it safe” (не ризикувати), що підкреслює їхній страх перед відхиленням від загальноприйнятих норм. Ці висловлювання також вказують на обмеженість їхньої свободи вираження, оскільки персонажі прагнуть залишити свої особисті переживання за межами соціальних взаємодій.

Моем також використовує ідіоми, які відображають ставлення персонажів до життя і суспільства, наприклад, “to be in the same boat” (бути в одній ситуації) та “to hit the nail on the head” (влучити в десятку), щоб показати, як різні соціальні групи сприймають свої обставини та взаємодіють одне з одним. Ці фрази створюють зв’язки між персонажами і водночас вказують на їхню ізоляцію та непорозуміння.

Вивчаючи ці мовленнєві особливості, студенти можуть зрозуміти, як автор за допомогою лексичних засобів відображає соціальні відносини, особистісні прагнення та моральні конфлікти персонажів. Це сприяє формуванню у студентів вміння не лише виявляти, але й аналізувати багатопланові соціальні взаємодії, що є важливим елементом їхнього розвитку як критичних мислителів у сфері літератури та мовознавства.

З іншого боку, висловлювання старших персонажів містять більш формальні вирази та застарілу лексику, що вказує на їхню прихильність до традицій і консервативних цінностей. Фрази на кшталт “one must behave with decorum” чи “propriety demands” підкреслюють їхнє прагнення зберігати соціальний престиж і дотримуватися моральних стандартів, хоча внутрішньо вони можуть бути розірвані сумнівами або прихованими проблемами.

Такі мовні засоби дозволяють студентам звертати увагу на соціолінгвістичні аспекти тексту, вчитися розуміти соціальні та психологічні контексти, в яких функціонує лексика. Крім того, вивчення стилістичних прийомів Моема, таких як іронія, яка проявляється через мовлення персонажів, допомагає студентам краще зрозуміти культурні та моральні норми того часу. Наприклад, персонажі часто використовують ввічливі та стримані вирази, що маскують справжні емоції, що є характерним для британського суспільства початку ХХ століття.

Таке глибоке вивчення мови твору сприяє розвитку критичного мислення у студентів, допомагає їм розуміти, як автор через мовлення героїв передає не лише сюжет, але й глибокі психологічні, соціальні та культурні підтексти. Цей підхід дозволяє студентам не лише збагатити свій активний словниковий запас, але й краще аналізувати і розуміти художній текст у всій його складності.

Завдяки перекладній практиці студенти можуть навчитися ефективно використовувати нові лексичні одиниці. Переклад художніх творів, таких як

“Before the Party”, не тільки сприяє розвитку пасивного лексикону, але й активізує його в конкретних мовленнєвих ситуаціях. У процесі перекладу важливо звертати увагу на збереження стилістичних особливостей тексту та авторської інтонації, що потребує тонкого розуміння лексичних і синтаксичних особливостей мови оригіналу.

У “Before the Party” Моем використовує багатий і різноманітний лексичний запас, який включає як загальноживані слова, так і специфічні терміни, що відображають соціокультурний контекст британського середнього класу. Наприклад, він вживає вирази, такі як “old chap” і “blighter”, які підкреслюють неформальність і близькість стосунків між персонажами. Ці вирази допомагають студентам зрозуміти, як мова може змінюватися залежно від соціального статусу та ситуації.

Крім того, Моем використовує фразові дієслова, такі як “to put up with” і “to look down on”, які ілюструють емоційний стан персонажів і їхні стосунки один з одним. Ці лексичні одиниці збагачують мовлення персонажів і допомагають студентам розвивати навички активного використання фраз у своїх власних висловлюваннях.

Також у творі присутні специфічні терміни, що відображають соціальні норми і моральні дилеми, такі як “social etiquette” і “moral dilemma”, які підкреслюють основні теми твору. Звертаючись до цих термінів, студенти мають змогу не лише розширити свій словниковий запас, але й проаналізувати соціальні контексти та теми, порушені Моемом. Твір надає багатий контекст для вивчення не лише лексичних одиниць, але й мовленнєвих зворотів, культурних та історичних реалій. Вивчення твору в контексті розвитку мовлення також сприяє глибшому розумінню англійської культури та соціальних відносин, що формують мовні практики.

Прийоми та технології розвитку лексичного запасу студентів лексичними засобами твору “Before the Party” передбачають комплексний

підхід, спрямований на інтеграцію нової лексики в активний словниковий запас студентів через аналіз тексту, залучення до рольових ігор та застосування графічних інструментів, таких як семантичні карти. Через рольові ігри студенти не лише імітують мовлення персонажів, але й вчаться інтерпретувати міжрядковий зміст, відчуваючи зв'язок з моральними дилемами та особистими конфліктами героїв. Водночас застосування семантичних карт як одного з методів допомагає не лише структурувати нову лексику, а й активно формувати стійкі асоціації між словами, що сприяє збагаченню лексикону та кращому запам'ятовуванню.

Під час аналізу твору “Before the Party” студенти мають можливість поглиблено вивчати лексику, яка передає важливі культурні та соціальні аспекти епохи Моема. На цьому етапі викладачі можуть запропонувати студентам виділити не лише нові слова, але й ідіоматичні та фразеологічні вирази, характерні для мовлення персонажів. Крім традиційного тлумачення лексики, можна розглянути додатковий контекст її вживання, звертаючи увагу на культурні підтексти, які вона може передавати. Цей процес включає в себе активне обговорення значення слів у контексті конкретних фраз, а також моделювання власних речень з використанням нової лексики.

Завдання 1:

Прочитайте речення та визначте значення фразеологізмів, використаних у них.

1. "I've been trying to **put up with** his behavior, but it's getting unbearable."
2. "He always **looks down on** people who aren't as wealthy as him."
3. "How are you, old **chap**? It's been a while!"
4. "That **blighter** always seems to cause trouble wherever he goes."

Завдання 2:

Виберіть правильний фразеологізм із списку та вставте його у пропуски.

1. The situation is difficult, but we're all ____.
2. The guests at the party were expected to ____ and maintain an air of dignity.
3. If you want to ____, you have to do exactly as you're told.
4. If you want to succeed in this job, you must ____ and know where your opportunities lie.

Фразеологізми для вибору:

- **To be in the same boat**
- **One must behave with decorum**
- **To toe the line**
- **To know which side one's bread is buttered**

Залучення студентів до рольових ігор на основі діалогів із твору Моема є ефективним методом для активного відпрацювання нової лексики в комунікативних ситуаціях. У цьому підході студенти можуть брати на себе ролі персонажів і відтворювати сцени з твору, відчуваючи емоційне навантаження та соціальні взаємини героїв. Це допомагає їм зануритися в реалістичні ситуації, де нові слова та вирази використовуються не лише формально, але й емоційно насичено, що сприяє більшій природності мовлення.

Завдання 1: Розробка діалогу з фразеологізмами

Студенти працюють у парах. Кожна пара має вигадати короткий діалог, використовуючи 5 із запропонованих фразеологізмів. Після виконання завдання студенти презентують свої діалоги класу.

Фразеологізми для використання:

- **To put up with**
- **To look down on**
- **Old chap**
- **Blighter**
- **One must behave with decorum**
- **To toe the line**
- **To play it safe**
- **To keep up appearances**

Приклад діалогу:

• **Person 1:** "You know, I really can't **put up with** his constant complaining anymore."

• **Person 2:** "I don't think he even realizes how much he **looks down on** others."

• **Person 1:** "Yes, but we can't say anything about it. **One must behave with decorum**, after all."

Завдання 2: Доповнення діалогу

Студенти повинні доповнити наступні діалоги, вставивши відповідні фразеологізми з запропонованого списку.

Діалоги для доповнення:

1. **Person 1:** "I don't like the way he treats his colleagues."
Person 2: "Yes, he's always acting as if he's better than everyone else. He really likes to _____."
2. **Person 1:** "It's hard for me to deal with all the pressure from my family."
Person 2: "You'll have to keep calm. **One must behave with decorum**, especially in such situations."

Створення семантичних карт для роботи з лексикою дозволяє структурувати нові слова та концепти, побудувавши логічні зв'язки між ними. Використання карт сприяє розвитку когнітивних зв'язків між новими та вже знайомими лексичними одиницями, полегшуючи процес їх запам'ятовування. Наприклад, аналізуючи персонажів або теми твору, студенти можуть об'єднувати слова та фрази в групи за тематичними ознаками (наприклад, лексика, пов'язана з емоціями, сімейними відносинами, соціальними нормами), створюючи мережу значень, що допомагає їм легше засвоювати та відтворювати лексику.

1. To put up with

- **Значення:** терпіти, змиритися.
- **Синоніми:** tolerate, endure, bear.
- **Антоніми:** reject, avoid, resist.
- **Контекст:** використовуються для вираження терпіння, коли персонаж змушений миритися з чимось неприємним.
- **Приклад:** "She had to **put up with** his rude comments during the event."

2. To look down on

- **Значення:** зневажати, дивитися з висоти.
- **Синоніми:** despise, scorn, belittle.
- **Антоніми:** respect, admire, appreciate.
- **Контекст:** вказує на презирство до когось або чогось, що сприймається як нижче за статусом.
- **Приклад:** "He often **looks down on** those who don't share his social status."

3. Old chap

- **Значення:** старий друже, товариш.
- **Синоніми:** mate, friend, buddy.
- **Антоніми:** stranger, enemy.
- **Контекст:** дружній або фамільярний вираз для позначення близької людини.
- **Приклад:** "How are you, **old chap**? Long time no see!"

Підводячи підсумок варто зазначити, що твір Вільяма Моєма "Before the Party" є потужним освітнім ресурсом для розвитку активного словникового запасу студентів-філологів. Його лексичне та стилістичне багатство дозволяє студентам зануритися в різні мовні реєстри та поглиблено вивчати англійську мову через аналіз і переклад тексту. Використання автентичних художніх творів у навчанні забезпечує контекстуальне засвоєння нових слів та фраз, що сприяє їх активному використанню в майбутньому професійному мовленні.

2.3 Зміст та структура занять з розвитку активного лексичного запасу на основі твору "Before the Party"

У дипломній роботі особливу увагу приділено змісту та структурі занять з розвитку активного лексичного запасу, використовуючи художній твір "Before the Party" Вільяма Сомерсета Моєма. Як зазначають дослідники, зокрема Тед Морган та Річард Кордел, використання літературних текстів у навчанні дозволяє не лише збагатити лексичний запас учнів, а й створити умови для їх активного залучення в комунікативний процес. Згідно з Морганом, «художні тексти мають здатність поглиблювати розуміння мови

завдяки багатству контекстуальних зв'язків, що сприяють засвоєнню нових слів та фраз у більш природній формі» (Morgan, 35).

Художній твір “Before the Party” містить багатий матеріал для розвитку лексичних навичок учнів, пропонуючи слова та вирази в конкретних життєвих ситуаціях, що стимулює активне використання лексичних одиниць у мовленні. Як підкреслює Кордел, «для успішного оволодіння мовою необхідно не лише запам'ятовувати слова, але й активно практикувати їх вживання у контексті реальних ситуацій». Таким чином, робота з текстом Моема допомагає учням вивчати нові мовні одиниці та водночас удосконалювати вміння застосовувати їх у розмовній та письмовій практиці (Cordell, 243).

Систематичний підхід до розширення активного лексичного запасу, за Морганом, передбачає інтеграцію завдань, спрямованих на закріплення нових лексичних одиниць та формування зв'язків між словами у їх природному контексті. «Літературні твори, особливо ті, що мають яскраву емоційну насиченість і глибокий соціальний контекст, є ідеальними для такої роботи, адже вони надають мовний матеріал, який можна легко актуалізувати у повсякденній комунікації» (Morgan, 35).

Важливим аспектом технік Скота Торнбері є використання візуальних асоціацій, які сприяють більш наочному та тривалому запам'ятовуванню. За його словами, «візуальні асоціації підсилюють пам'ять завдяки їхньому зв'язку з конкретними образами та ситуаціями». Ці методи також сприяють ефективному закріпленню лексичних одиниць через різні форми мовленнєвої діяльності. Наприклад, Торнбері радить інтегрувати вправи на читання, говоріння, аудіювання та письма, оскільки це дозволяє «закріпити нову лексику в різних контекстах», а також збільшує ймовірність того, що студенти зможуть її використати у реальних комунікативних ситуаціях (Thornbury, 185).

Першим етапом підготовки заняття є вибір лексичних одиниць. Це можуть бути як окремі слова, так і стійкі вирази, ідіоми, фразові дієслова, які часто трапляються у творі. Прикладом можуть бути такі лексеми: reputation, scandal, genteel, hypocrisy, а також фразові дієслова на зразок look forward to, keep up appearances. Заняття з розвитку лексичного запасу на основі твору В. Моєма "Before the Party" може бути поділене на кілька етапів, які допоможуть учням активно засвоїти нову лексику та застосувати її у мовленні.

Урок на основі лексики з твору "Before the Party" В. С. Моєма

Мета уроку:

- Ознайомити учнів із ключовими ідіомами, фразовими дієсловами та тематичною лексикою.
- Формувати вміння використовувати нові слова в усному та письмовому мовленні.
- Розвивати навички критичного мислення через обговорення моральних дилем та поведінкових норм.

1. Підготовчий етап (Pre-reading stage)

Обговорення у групі:

How do you think people can hide their true emotions in public? (Як на вашу думку люди можуть приховувати свої справжні емоції на публіці?)

What does propriety mean to you? (Що для вас означає дотримання пристойності?)

How do you feel about people who go beyond social norms? (Як ви ставитесь до людей, які виходять за межі соціальних норм?)

Do you agree that a scandal can destroy a reputation, even if it is not justified?
(Чи погоджуєтесь ви з думкою, що скандал може руйнувати репутацію, навіть якщо він не виправданий?)

Активізація лексики:

Учитель знайомить із декількома ключовими словами та фразовими дієсловами пропонуючи пройти тест у Quizlet (Додаток 1) :

Propriety, respectability, hypocrisy, upbringing, to put up with, to look down on, to keep up appearances.

Учням пропонують спрогнозувати, як ці слова можуть пов'язуватися з персонажами чи подіями твору.

2. Читання та аналіз тексту (While-reading stage)

1. Читання з виділенням ключових слів:

Учні читають уривок, підкреслюючи слова зі списку.

Mrs. Skinner adjusted her hat and looked at herself in the mirror. Her expression was stern, as though propriety demanded nothing less from a woman of her upbringing. "One must behave with decorum," she said, turning to her daughter. "Scandal is the last thing we need. Respectability is what keeps this family together." Millicent sighed. She hated how her mother always seemed to look down on her choices, never truly understanding her. "Must you always be so judgmental, Mother?" she asked, her voice subdued but firm. Mrs. Skinner gave her a sharp look. "Don't be flamboyant in your words, Millicent. Remember, we're all in the same boat. You'll toe the line or find yourself without the privileges you so take for granted." Millicent bit her lip, knowing it was futile to argue. Her mother was too stubborn and authoritative to see things any other way. "I suppose I'll just have to put up with this, then," she muttered under her breath. Her father,

sitting quietly in the corner, finally spoke. "Let's not forget to keep up appearances. Hypocrisy may not be ideal, but sometimes it's necessary. After all, one must know which side one's bread is buttered on."

2. Визначення значення з контексту:

Учні самостійно визначають значення нових слів за допомогою контексту та заповнюють таблицю:

Слово/Фраза	Значення	Приклад із тексту	Ваш приклад
To put up with			
Stern			

3. Робота з пропусками:

Учніям дається завдання заповнити пропуски:

Mrs. Skinner adjusted her hat and looked at herself in the mirror. Her expression was ____, as though ____ demanded nothing less from a woman of her _____. "One must behave with , " she said, turning to her daughter. " is the last thing we need. ____ is what keeps this family together." Millicent sighed. She hated how her mother always seemed to ____ her choices, never truly understanding her. "Must you always be so ____, Mother?" she asked, her voice subdued but firm. Mrs. Skinner gave her a sharp look. "Don't be ____ in your words, Millicent. Remember, we're all _____. You'll _____ or find yourself without the privileges you so take for granted." Millicent bit her lip, knowing it was futile to argue. Her mother was too ____ and ____ to see things any other way. "I suppose I'll just have to _____ this, then," she muttered

under her breath. Her father, sitting quietly in the corner, finally spoke. “Let’s not forget to _____. ____ may not be ideal, but sometimes it’s necessary. After all, one must _____.”

3. Закріплення лексики (Post-reading stage)

1. Синоніми та антоніми:

- Підберіть синоніми до слова *stern* (*strict, severe*) та антоніми (*indulgent, lenient*).
- Знайдіть антонім для *submissive* (*assertive*).

2. Складання речень:

- Напишіть три речення з використанням ідіом *to hit the nail on the head, to play it safe, to rub elbows with*.

3. Рольова гра:

Варіант 1:

На вечірці один із гостей пліткує, намагаючись зруйнувати репутацію іншого. Ви — господар заходу, який намагається владнати ситуацію.

Завдання для ролей:

- **Господар вечірки:** Ви намагаєтесь згладити ситуацію і закликаєте всіх *to toe the line* та не провокувати скандал (*scandal*).
- **Гість, який пліткує:** Ви критикуєте іншого гостя, вважаючи його лицемірним (*hypocritical*), і наполягаєте на своїй думці.
- **Гість, якого критикують:** Ви обурені і відповідаєте, захищаючи свою репутацію, наголошуючи, що *respectability* для вас є важливою.

Варіант 2:

Ви член великої родини, яка зібралася на святкову вечерю. Один із родичів поводить себе критично (*judgmental*) і постійно дає поради, яких ніхто не просив. Інший родич занадто поступливий (*submissive*), намагаючись уникнути будь-яких конфліктів.

Ваша роль – підтримувати розмову і запобігти скандалу, використовуючи фрази:

- *to put up with, to toe the line, morality, propriety demands.*

Варіант 3:

Ви керівник, який проводить важливу робочу нараду. Один із співробітників поводить себе занадто вперто (*stubborn*), відмовляючись прийняти компроміс. Інший співробітник поводить себе екстравагантно (*flamboyant*), намагаючись привернути до себе увагу.

Ваша задача – забезпечити, щоб усі дотримувалися професійної поведінки. Використовуйте фрази:

- *to keep up appearances, to look down on, respectability, to rub elbows with.*

Варіант 4:

Ви член сім'ї Скіннерів. Ви зібралися за вечерю, щоб обговорити плани перед вечіркою. Мати наполягає на дотриманні пристойності (*propriety*), батько закликає зберігати респектабельність (*respectability*), а сестра хоче поводитися більш розкуто (*flamboyant*).

Завдання для ролей:

• **Мати:** Ви суворо (*stern*) контролюєте атмосферу за столом і наголошуєте, що *propriety demands* скромність і відповідну поведінку.

• **Сестра:** Ви кидаєте виклик суворим правилам матері і хочете додати яскравості до вечора. Використовуйте *to look down on* у відповідь на критику.

• **Батько:** Ви граєте роль миротворця, пропонуючи *to keep up appearances* і не створювати конфліктів.

4. Творчий етап (Production stage)

Завдання:

1. Написання есе (200 слів):

Тема: «Як соціальні норми впливають на поведінку людей?». Використайте хоча б 10 нових слів.

2. Усна презентація:

Підготуйте міні-презентацію про один із персонажів твору, використовуючи слова зі списку. Наприклад: "The blighter behaved flamboyantly, but propriety demanded that others put up with him."

Додаткове завдання:

• **Моральна дилема:** Обговоріть питання: «Чи виправдано приховувати правду, щоб уникнути скандалу?» Використовуйте слова: *hypocrisy, respectability, morality*.

1. Підготовчий етап (Pre-reading stage): а цьому етапі студентам пропонується активізація наявних знань шляхом обговорення загальної теми

твору. Використовуючи запитання на кшталт: «Як на вашу думку люди можуть приховувати свої справжні емоції на публіці?», студенти мають можливість поділитися власними думками та досвідом, що допомагає створити мотивацію до читання. Це також дозволяє учителю виявити попередні уявлення учнів про тематику твору, що може бути корисним у подальшому навчальному процесі.

2. Читання та аналіз тексту (While-reading stage): Під час читання твору увага учнів спрямовується на нову лексику. Учні повинні виділити незнайомі слова, визначити їх значення з контексту. Для цього можна використовувати завдання на визначення значення слів або заповнення пропусків у тексті, що спонукає учнів до активного мислення та допомагає закріпити нову лексику.

3. Закріплення лексики (Post-reading stage): На цьому етапі учні виконують різноманітні завдання для активізації нової лексики. Це можуть бути вправи на підбір синонімів і антонімів, переклад речень, складання нових речень із вивченими словами, а також рольові ігри, де учні мають використовувати нові лексичні одиниці у діалозі. Ці вправи дозволяють не лише закріпити нову лексику, але й зробити її частиною активного мовлення учнів.

4. Творчий етап (Production stage): Учням пропонується написати есе або підготувати усну презентацію за темою твору, використовуючи вивчену лексику. Цей етап сприяє розвитку творчих здібностей учнів і дозволяє їм застосовувати нові слова в контексті, що підвищує їх впевненість у власних мовленнєвих навичках.

Загалом, структура заняття, запропонована Скоттом Торнбері, забезпечує цілісний підхід до формування активного лексичного запасу, що допомагає учням не лише вивчати нові слова, а й інтегрувати їх у свою комунікацію, розвиваючи навички критичного мислення та творчості. Для розвитку активного словникового запасу важливо використовувати

інтерактивні методи навчання. Це можуть бути групові дискусії, дебати, робота в парах, що сприяє створенню ситуацій, у яких учні повинні використовувати нові слова. Науковець детально вивчав питання формування мовленнєвих навичок, зосереджуючи увагу на важливості активного використання нових слів у різних мовленнєвих ситуаціях. У своїй праці він наголошує, що просто знання лексики недостатньо для успішного спілкування; важливо, щоб учні вміли використовувати нові слова в контексті, що дозволяє їм ефективно висловлювати свої думки та почуття (Thornbury, 185).

Зміст та структура занять з розвитку активного лексичного запасу на основі твору “Before the Party” С. Моема мають базуватися на чіткому відборі лексичних одиниць, їх активному використанні через різні види діяльності, а також залученні учнів до творчих та інтерактивних завдань. Залучення методів, запропонованих українськими та зарубіжними дослідниками, дозволяє ефективніше впроваджувати нову лексику в активний мовний запас учнів.

ВИСНОВКИ

В ході роботи, досліджуючи процес навчання англійської мови, ми дійшли до висновку, що використання літературних творів, зокрема твору Вільяма Моєма “Before the Party”, є ефективним методом для розвитку активного англомовного лексичного запасу студентів III курсу філологічного спрямування. Цей підхід не лише збагачує лексичний запас, а й сприяє глибшому розумінню контексту використання лексичних одиниць, розвитку навичок критичного мислення, а також покращує здатність студентів до активного і природного використання нових слів у мовленнєвих ситуаціях.

В ході роботи було досліджено кілька ключових аспектів, пов'язаних з розвитком активного англомовного лексичного запасу студентів III курсу філологічного спрямування за допомогою твору Вільяма Моєма “Before the Party”: аналіз досліджень науковців про активний і пасивний лексичний запас студентів, зокрема про методи і стратегії розвитку активного лексичного запасу у процесі вивчення іноземної мови; визначення ролі літературних творів у процесі формування лексичного запасу, зокрема виявлення важливості використання художніх текстів для розвитку мовленнєвих навичок студентів; аналіз лексичного складу твору Вільяма Моєма та визначення його потенціалу для розвитку активного лексичного запасу студентів через вивчення нових слів і виразів у контексті; розробка технологій для ефективного використання лексичних одиниць з літературних творів, зокрема створення вправ і методичних рекомендацій для активізації вивчених лексичних одиниць.

Була проаналізована низка визначень поняття «активний лексичний запас». Найбільш всеосяжним та детальним ми вважаємо визначення науковця Д. Джейкінса, який зазначає, що активний лексичний – це ті слова, які мовці використовують у своєму щоденному мовленні, втілюючи їх у продуктивних комунікативних актах. Активна лексика безпосередньо пов'язана з функціональною грамотністю мовця, оскільки саме вона дозволяє

ефективно спілкуватися, формулювати думки та ідеї, а також взаємодіяти з іншими у різноманітних ситуаціях.

В ході нашої роботи було з'ясовано, що використання літературних творів, зокрема твору Вільяма Моєма "Before the Party", є ефективним інструментом для розвитку активного англомовного лексичного запасу студентів III курсу філологічного спрямування. Аналіз лексичного складу цього твору показав, що через контекстуальне вивчення лексичних одиниць студенти здатні не лише збагачувати свій лексичний запас, а й активно використовувати нові слова в мовленнєвій практиці. Використання таких методів, як аналіз значення слів, створення власних речень і пошук синонімів, сприяє глибшому розумінню та закріпленню нових лексичних одиниць. Літературні твори допомагають студентам інтегрувати мовні і культурні знання, що є необхідними для досягнення високого рівня володіння іноземною мовою.

Отже, можна стверджувати, що використання твору Вільяма Моєма "Before the Party" в навчальному процесі є потужним засобом для розвитку активного англомовного лексичного запасу студентів III курсу філологічного спрямування. Літературний текст надає багатий контекст для вивчення нових лексичних одиниць, сприяє їх закріпленню через різноманітні вправи, що включають аналіз, творче використання слів і вивчення культурних аспектів. В результаті, студенти не лише збагачують свій лексичний запас, а й розвивають критичне мислення, здатність до аналізу та інтерпретації тексту, що значно підвищує їхню мовленнєву компетенцію і готовність до активного використання мови в різних ситуаціях.

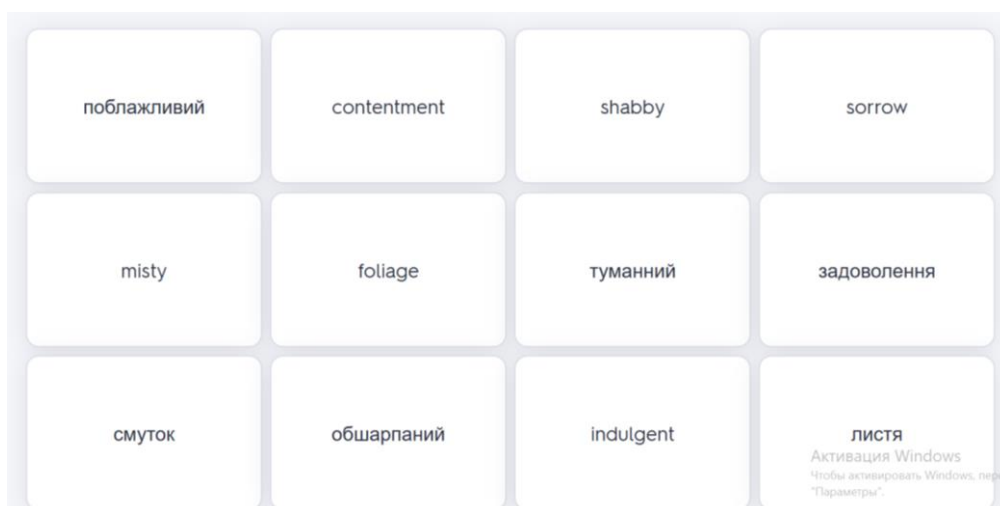
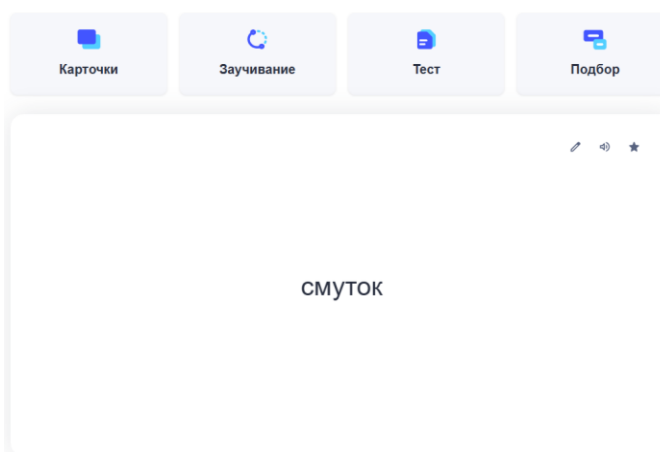
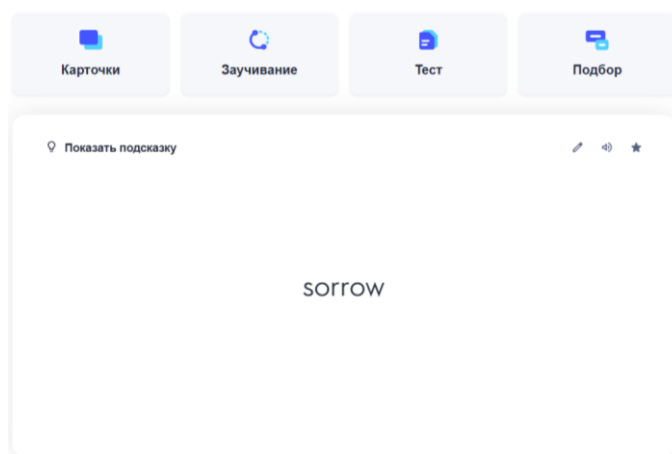
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрєєва В. М. Настільна книга педагога. – Х. : Основа, 2006. – сс. 119-125.
2. Біляєв О. Проблема методів у навчанні мови. № 10, 2005, сс. 32-44.
3. Бех І. Д. Особистість на шляху до духовних цінностей : підручник / І. Д. Бех. – К. : Букрек, 2018. – 266-291 с.
4. Вишневецький О. І. Методика навчання іноземних мов : навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Київ : Знання, 2011. сс. 193-209.
5. Зацний Ю. Шляхи і способи збагачення сучасної розмовної лексики англійської мови, вип. 34, 2009, сс. 51-70.
6. Зайченко І. Педагогіка. Навчальний посібник. Київ: Освіта України, 2006, сс.13-26.
7. Казачінер О. Сучасні форми та методи навчання англійської мови. Харків: Основа, 2010, сс. 75-93.
8. Карпіловська Є. Вплив інновацій на стабільність мовної системи: Регулятори системної рівноваги. №2-3, 2008, сс. 78-82.
9. Кузьмінський А., Омеляненко І. Педагогіка. Київ: Знання, 2008, 406 с.
10. Кузьмінський А. Педагогіка. Київ: Знання, 2007, с. 131.
11. Кутенко Л. Особливості роботи над словом. Початкова школа. №12, 2001, с. 167.
12. Мазоха Д. Педагогіка. Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005, сс. 118-132.
13. Мойсенюк Н. Педагогіка. Навчальний посібник. Київ: Кондор, 2001, сс. 361-362.
14. Мостовий М. Лексикологія англійської мови. Харків: Основа, 2003, сс. 192-230.
15. Підласий І. Продуктивний педагог. Настільна книга вчителя. Харків: Основа, 2010, сс. 96-115.

- 16.Потебня О. О. Думка і мова / О. О. Потебня // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л. В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 224-302.
- 17.Calder R. Willie: The Life of W. Somerset Maugham. Hardcover edition. St. Martin's Press, 1990, 91-105
- 18.Cordell R. Somerset Maugham: a biographical and critical study. – New York: Indiana University Press, 1961, pp. 240-243
- 19.Ellis R. The Study of Second Language Acquisition. – Oxford: Oxford University Press, 1994. – 26 p.
- 20.Jenkins, J. World Englishes: A Resource Book for Students. Psychology Press, 2003, pp. 112-152
- 21.Harmer J. The Practice of English Language Teaching. – London: Longman, 2001, pp. 89-131
- 22.Hastings S. Maugham: A Biography. – New York: Vintage, 2012, pp.12-16.
- 23.Krashen S. The Input Hypothesis: Issues and Implications. – New York: Longman, 1985, pp. 202-226
- 24.Lewis M. Implementing the Lexical Approach: Putting Theory into Practice. – Hove: Language Teaching Publications, 1997, pp. 208-212
- 25.Morgan T. Maugham: A Biography. – New York: Simon & Schuster, 1984, pp. 25-36
- 26.Nation, I.S.P. Learning Vocabulary in Another Language. Cambridge University Press, 2001, pp. 317-344
- 27.Schmitt N. Vocabulary in Language Teaching. – Cambridge: Cambridge University Press, 2000, 250 p.
- 28.Scrivener J. Learning Teaching: The Essential Guide to English Language Teaching. – Oxford: Macmillan, 2011, 416 p.
- 29.Sinclair J. Corpus, Concordance, Collocation. – Oxford: Oxford University Press, 1991, pp. 245-259.
- 30.Thornbury S. How to Teach Vocabulary. – Harlow: Pearson Education Limited, 2002, 185 p.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Определения ↵ 5 из 10

поблажливый

Выберите правильный термин

contentment   indulgent

composure   flamboyant

Не уверен?

Додаток 2

<https://quizlet.com/latest>

Додаток 3

<https://www.baamboozle.com/>

Додаток 3

<https://www.english-corpora.org/bnc/>

British National Corpus (BNC)		SEARCH	FREQUENCY	CONTEXT	OVERVIEW
1	JXJ	W_ac_polit Law Edu	1	... if he has a right to it according to local conventions about who has power to legislate and how that power is to	
2	EVK	W_ac_polit Law Edu	1	. # Advantages of conventions # (a) Flexibility . Conventions add flexibility to our constitutional rules . For example the	
3	ARD	W_ac_humanities Arts	1	their product within the market , propelling genres and conventions along the track of transformation and mutation . Competitive	
4	EVK	W_ac_polit Law Edu	1	for the establishment of a convention . New conventions arise , conventions alter in the light of changing circumstances . He would	
5	BMB	W_commerce	1	work # Differences . Women tend to uphold social traditions and conventions and are more comfortable with stability . Men are more	
6	EAA	W_commerce	1	BUSINESS # Trade exhibitions , seminars , workshops , conventions and conferences have now become a specialised market and it	
7	HBV	W_ac_humanities Arts	1	in the same way that ordinary language and the current law conventions and devices are . It is one of the components of the	
8	B1P	W_non_ac_humanities Arts	1	# Other considerations # There are a number of fairly new conventions and devices used , especially in the legal profession -- the	
9	HSL	W_pop Lore	1	, the central character is a spirited young woman who defies conventions and insists on playing the heroic male roles of the Chinese oper	
10	FPB	W_ac_polit Law Edu	1	Constitution in their title describe significant laws , conventions and institutions . This approach is now dismissed as	
11	G1N	W_ac_humanities Arts	1	-- the novel highlights the failure of traditional conventions and modes of thought by contrasting them with a grotesque pa	
12	EF3	W_ac_polit Law Edu	1	has an interest in monitoring the application of the Geneva Conventions and Protocols and the United Nations High Commissioner for	
13	HBV	W_ac_humanities Arts	1	The structuralist brief , then , is to map out the conventions and rules governing all aspects of social behaviour . Not all the	
14	H1N	W_non_ac_polit Law Edu	1	reminded all parties of their obligations under the 1949 Geneva Conventions and said that persons who commit or order serious violations	
15	FBB	S_speech_unscripted	1	together again under these banners and we went to these careers conventions and tried to obviously put across the image of engineering	
16	HOK	W_ac_humanities Arts	1	and sympathy he penetrated into that maze of human rules , conventions and unexpected reactions in which many other Hellenistic	
17	EDL	W_ac_polit Law Edu	1	those entered into by the United Kingdom , in other multilateral conventions and outside the area of civil procedure in the Brussels	
18	EDL	W_ac_polit Law Edu	1	and other forms of ' electronic mail but international conventions appear not to have explored these possibilities thus far . # (	
19	CGF	W_ac_soc Science	1	words , images and traditions will be under attack if the conventions are changed . Kanfer 's assertion that words are , in the	
20	EAA	W_ac_soc Science	1	and of not acknowledging what they know about others : Such conventions are common in English education where students are taught to	
21	FPB	W_ac_polit Law Edu	1	sovereignty are constituted , in the same way that conventions are constituted by the political morality which underlies the	
22	JXG	W_non_ac_tech Engin	1	must comply with the standard Z88 fier conventions ; These conventions are described in Appendix D to the Z88 manual and summarise	
23	FRA	W_non_ac_polit Law Edu	1	' Common Sergeant , ' and ' Recorder . ' These conventions are followed both in speech and in correspondence . Members	